

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Första Kammaren. N:o 11.

Onsdagen den 8 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkande n:o 14, i anledning af väckt motion om tullfrihet för omalen majs, äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 33, i anledning af väckta motioner angående ändring i och tillägg till 31 § i lagen om de svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898;

n:o 34, i anledning af väckt motion om ändring af 3 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862; och

n:o 35, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga folkskoleafgiften.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 10, till Konungen, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 22 och 24 §§ i 15 kap. strafflagen.

Upplästes ett insändt läkareintyg af följande lydelse:

Att konsul *N. Persson* på grund af ögonsjukdom är förhindrad att tillsvidare infinna sig vid kammarens förhandlingar, intygar på heder och samvete

Erik Nordenson
Med. Doktor.

Föredrogs Kongl. Maj:ts nästlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension af staten m. m.

Om tillsättande af ett särskildt utskott.

Herr vice talmannen: Då den nu föredragna kongl. propositionen är af stor och afsevärd betydelse, och då statsutskottet redan är så öfverhopadt af arbete, tillåter jag mig värdsamt hemställa, att kammaren ville för sin del besluta, att för propositionens behandling skall tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, och såvida ett sådant utskotts tillsättande af Riksdagen beslutes, att i detsamma måtte väljas tre suppleanter från denna kammare.

Jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

På gjord proposition beslöt kammaren för sin del, att för behandling af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren;

och skulle jemlikt § 37 mom. 1 riksdagsordningen Andra Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Protokollsutdrag härom justerades och afsändes till Andra Kammaren.

Vidare beslöts att, i händelse kamrarne enades om tillsättande af ett särskildt utskott för nyssnämnda propositions handläggning, i detta utskott skulle väljas tre suppleanter från Första Kammaren.

Härefter hänvisades ifrågavarande proposition till statsutskottet, dock under förbehåll att, derest, på sätt föreslaget blifvit, ett särskildt utskott tillsattes för behandling af nämnda proposition, densamma skulle till detta särskilda utskotts handläggning öfverlemnas.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 31 i kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 samt af 18 § i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Lundströms* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 31, med förslag till ändrad lydelse af 22 § grufvestadgan.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 31 och 32, afvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 4 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Mom. a.)

Herr vice talmannen: Såsom kammaren har funnit, hafva samtliga ledamöterna från Första Kammaren reserverat sig mot utskottets förslag, och skall jag be att i korthet få angifva några motiv för reservationen.

Utskottet stöder sin framställning hufvudsakligen på tre skäl.

Det första skälet är, att vid 1889 års reglering af skogsstaten blifvit framhållet, att jägmästarebefattningarna egentligen borde kunna minskas, och att utskottet därför nu drog i tvifvelsmål, huruvida det vore lämpligt att inrätta en ny jägmästarebefattning. Häremot torde man med fullt fog kunna invända, att under åren 1889—1898 blifvit af staten inköpta kronoparker till en areal af 101,486 hektar utan att likväl några nya jägmästare blifvit tillsatta för att handhafva den inköpta arealen, och hafva sålunda de gamla reviren blifvit förstörade.

Vidare kan man säga det, att då arealen på reviren i mellersta Sverige utgör i allmänhet 15 à 20 tusen hektar, är det fullt motiv för att den tillköpta arealen, som tillsammans utgör omkring 20,000 hektar och hvarom nu är fråga, får sin egen förvaltning, och detta så mycket hellre, som reviren i allmänhet bestå af sådana allmänna skogar, der det endast förekommer utsyning och åtgärder för skogskultur, då deremot det nu ifrågasatta reviret icke endast omfattar dessa arbeten, utan äfven och i väsentlig mån administration af hela det nyinköpta området, der det finnes ett stort antal hemmansbrukare och torpare, som från revirförvaltningen få sina föreskrifter, sin aflöning, och med hvilka revirförvaltningen sålunda måste så att säga föra bok och räkning. Man får en föreställning om hvad detta vill säga, då man inhemtar, att på nu ifrågavarande revir finnas 47 brukare af hemman eller hemmansdelar med 23 torp, 26 torpare och 23 lägenhetsinnehafvare, sålunda en fast befolkning af omkring 120 brukare och innehafvare af jord, som skulle liksom förr, då egendomen

*Angående
höjning af
anslaget till
skogsväsen-
det.*

*Angående
höjning af
anslaget till
skogsväsen-
det.*

(Forts.)

var i enskild ego, hafva att hänvända sig till markens egare för att få sin försörjning, sitt uppehälle och sin vidräkning. För öfrigt bildar reviret en sammanhängande komplex, som icke gerna kan delas, utan måste skötas i ett sammanhang. Det ligger i öppen dag, att det icke skall vara så lätt att få extra ordinarie tjänstemän så kvalificerade, att de kunna åtaga sig en så stor förvaltning, som här är i fråga. Det är som sagdt icke blott skogstillsyn, skogshushållning, skogsarbete, utan äfven hela ekonomin, och för sådant ändamål äro väl icke de yngre tjänstemännen egentligen rustade med sådan erfarenhet, att de kunna motsvara hvad en sådan plats kräfver. Dertill kommer, att en yngre tjänsteman, som är på extra stat, naturligtvis sträfvar att fortast möjligt få ordinarie befattning, och derigenom riskerar man den kontinuitet, som är så nödvändig att bevara vid inordnande af en administration sådan som den ifrågavarande, och der man ju icke kan följa de gamla hjulspår, som den enskilde har begagnat.

I och med detta förfaller det andra af utskottets skäl, eller att en extra tjänsteman för detta ändamål skulle kunna vara tillräcklig.

Det tredje skälet är i själfva verket icke något skäl. Det åberopas, att det finnes en komité tillsatt för att tillse, huru vida åtgärder kunna vidtagas för en mera tillfredsställande hushållning med de enskilda skogarna. Detta har ju ingenting att skaffa med statens omsorg att för sin nyförvärfvade egendom anskaffa den nödiga förvaltningen, och torde således äfven det skälet förfalla.

För öfrigt hemställer jag, huru vida någon enskild, som köpt en så stor areal och med så olika förhållanden som här är fallet, skulle vara tillfreds med att för förvaltningen af denna stora komplex af 40,000 tunnland antaga en extra eller lägre tjänsteman, som endast hade en tillfällig befattning, men som skulle hafva att tillse så vidt-omfattande göromål, då man hos honom måste förutsätta en önskan att så fort som möjligt blifva befattningen qvitt och få någonting bättre. Jag tror icke, att den enskilde skulle nöja sig med en sådan anordning, och jag tycker för min del, att staten bör göra hvad den enskilde i detta fall skulle göra, d. v. s. se till att få förvaltningen vederbörligen och stabelt inrättad, och detta kan enligt reservanternas mening icke ske på annat sätt än att bilda ett revir af den ifrågavarande inköpta marken och att för detta revir antaga en ordinarie tjänsteman, och anhåller jag på dessa grunder, herr greve och talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma i herr vice talmannens yrkande, men jag skall be att få tillägga några ord.

Utom de marker, som tillkommit sedan år 1889 och som blifvit lagda till skogstjänstemännens verksamhetsområde, såsom herr vice talmannen omtalade, hafva äfven i år tillkommit till bergshandterings understöd anslagna skogar, som på grund af nådiga brefvet den 27 maj 1898 blifvit ställda under skogsstatens vård och förvaltning och sålunda hvad förvaltningen angår blifvit helt och hållet jemnställda med kronoparker. Dessa skogar omfatta en areal af 15,688 hektar. Af dessa 15,688 hektar komma icke mindre än omkring 3,200

hektar på Örebro revir, ett af de revir, inom hvilka äro belägna dessa egendomar, som nu äro i fråga skola bilda ett särskildt revir.

*Angående
höjning af
anslaget till
skogsväsen-
det.*

(Forts.)

Det har länge af in- och utländska forstmän beklagats, att de allmänna skogarna i Sverige äro så spridda, att en revirförvaltning afven med bästa förmåga och vilja icke kan sköta dem såsom sig bör eller egna dem den tillsyn, som behöfves. Derfor har domänstyrelsen alltid, då fråga kommit före om inköp af nya skogar, haft den sträfvan att, så vidt möjligt varit, slå ihop stora komplexer. Första gången denna sträfvan riktigt lyckades var i fjol, då vi genom inköp af Uttersbergsskogarna kunde lägga dem till de förut inköpta Grönbo, Nyhammars och Gammelbo skogsegendomar och derigenom bilda en komplex af 40,000 tunnland. På det viset fingo vi ihop ett revir efter tyskt mönster, och i afseende på skogsförvaltning äro tyskarne föregångsmän. Det var således icke underligt, att domänstyrelsen föreslagit, att de skulle bilda ett revir för sig, och det finnes väl ingen här, som drager i tvifvelsmål, att en så stor egendom behöfver sin man för sig.

Herr vice talmannen har redan påvisat olämpligheten att öfverlemna en så stor och värdefull egendom till en extra ordinarie tjänsteman. Naturligtvis kan det endast blifva möjligt på sådant sätt, att uppdraget lemnas åt en äldre bepröfvad extra ordinarie tjänsteman, men då blir naturligtvis följderna, att denne vid första tillfälle söker att få en ordinarie tjänst, och då blir det ju täta ombyten, och sådana äro sällan nyttiga — det veta vi. Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna moment endast yrkats, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid samma moment afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i momentet hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Mom. b) och c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 7.

Herr af Burén: Innan ärendet denna gång begrafves, anhåller jag som motionär att en stund få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, då denna fråga enligt min mening är af mycket stor vikt för hela vårt land.

Derom äro vi nog alla ense, att skogarne äro en nationalrikedom af den allra största vikt och betydelse i synnerhet för den skandina-

*Ifrågasatt
länafond för
skogshushäll-
ningens be-
främjande.*

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*
(Forts.)

viska halfön med dess kalla klimat och nordliga läge. Men en nationalskatt, en nationens gemensamma egendom tillhör ju nationen såsom en enhet, nationen i sin helhet. Upphöra skogarne att vara en sådan gemensam egendom äro de icke längre en nationalskatt. Den oförgätlige, store konungen Gustaf I yttrade också, att »skogarne höra Gud, Konungen och Sveriges krona till». Denna nationalskatt, *trettio millioner hektar*, har utgjort mer än hälften af hela Sveriges areal, vatten och fjellmarker frånräknade, men häraf återstå nu blott 19 procent, som äro statsskogar, och endast 2 procent, som äro kommunalskogar, och af dessa 2 procent är det icke mer än hälften eller 1 procent, som är stald under skogsstatens vård och förvaltning; allt det öfriga eller 80 procent är prisgifvet åt förödelsens styggelse. Med fattigdom och behof å ena sidan, egennytta och vinstbegär å den andra sidan, ligger det också i sjelfva sakens natur, att med alltjemt stigande virkespris de privata skogarne gå sin undergång till mötes. Det är visserligen sant, att en och annan privat skogsegare söker bevara sin skog *så länge han lefrer*, men i det stora hela måste slutet på visan blifva de enskilda skogarnes totala ödeläggelse, om icke något allvarsamt göres för att förhindra densamma. På senare decennier har man ändtligen börjat inse detta och att enda botemedlet häremot är att införa en ordnad skogshushållning med dess 2:ne grundmoment: *omtanke för återväxt och en uthållig afverkning*. Det är af denna anledning som för statens räkning inköp göres af till skogsodling tjenlig mark för bildandet af nya statsskogar. Man har funnit det *nödvändigt* att föröka statsskogarne, och af det beslut, som nyss fattades, och som jag för min del anser mycket lyckligt, framgår, att man kommit till insigt om att denna del af vår nationalskatt måste förökas och växa till.

Men detta gäller, såsom nämndt är, endast och allenast den ena delen af nationalskatten, eller statsskogarne. Den andra delen eller kommunalskogarne har man deremot alldeles försummat att föröka. Ja, man har till och med motarbetat deras förökande. Det i nationalekonomiskt hänseende olyckligaste beslut rörande våra skogar, som enligt min åsigt under detta århundrade förekommit, var det vid 1823 års riksdag fattade beslutet, att de då varande kommunalskogarne skulle skiftas. Då fick denna del af nationalskatten nädestöten, och det så grundligt, att af de allmänningar eller kommunalskogar, som då funnos, kan man nu icke upptäcka ett spår eller ens säga, hvar de legat. Vid nämnda riksdag motarbetade vårt sekularsnille, biskop Agardh, detta olyckliga beslut med hela sin kraft och förmåga, hvarvid han bland annat yttrade, »att den skandinaviska halföns framtid komme att blifva lika med Islands och Grönlands, derest icke skogarne väl bevarades». Det kan ju för oss, mine herrar, vara en allvarsam maning att höra, hurudant tillståndet nu är på dessa trakter. »Island var, då det upptäcktes af svensken Gardar Svafarsson år 861, från kusterna upptill bergen nästan öfverallt skogsbväxt. De isländska lagarnes stadganden mot skogsäverkan, om skogsodling o. s. v. vittna äfvenledes om att ön hade betydande skogar. Island, der man nu icke ens försöker producera säd, och hvars innebyggare bero för sitt lifsuppehälle af sina färhjor och

af tillförsel från andra länder, har ingen annan tillgång på bränsle än den drivved, som hafvet tillförer från Amerikas kuster, och, der denna saknas, tång, gödsel, afskräden, fiskben och torkade fogelkroppar. Dess öde talar ett så varnande och allvarligt språk om den lott, som kan blifva vår, det straff som hotar äfven oss, om vi våldföra oss på naturen, och vanvettigt beröfva oss det skydd och de öfriga välsignelser, som naturens herre skänkt oss med och genom skogarne.»

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*
(Forts.)

Jag sade nyss, att man försummat, ja motarbetat förökandet af den andra delen af nationalskatten, som vi ega, nemligen kommunal-skogarne.

Det var icke längre sedan än år 1897, som vid konstitutions-utskottets då afgifna s. k. déchargebetänkande förekom en ganska märklig reservation af herr Vahlin från Andra Kammaren. Den för-
tjenar i sanning att in extenso här föreläsas; jag fruktar endast att derigenom allt för mycket trötta kammaren. Herr Vahlin anför:

»Enligt protokoll öfver civilärenden för den 16 oktober 1896 har Kongl. Maj:t icke funnit skäl bifalla en af Lima kommun gjord anhållan att få upptaga ett lån å 40,000 kronor att amorteras under en tid af 20 år.

»Af de infortrade handlingarna framgår, att, då en mängd fastigheter under senaste tid blifvit Lima kommun hembjudna till inköp, och dessa fastigheter till största delen ovilkorligen måste försäljas, samma kommun i afsigt att förekomma, det dessa egendomar öfverginge i de stora skogsbolagens händer, å kommunalstämma den 3 maj 1896 enhälligt beslutat att för inköp af jordbruksfastigheter upptaga omnämnda lån och uppdragit åt kommunalstämmans ordförande att ingå till Kongl. Maj:t med ansökan om bifall till samma beslut.

»I denna ansökan framhålles, att de stora skogsbolagen endast för skogens skull inköpa fastigheterna, hvilkas jordbruk ej sällsynt sedan vanvårdas; att, om jorden kunde förvärfvas åt kommunen, säljarne sjelfva eller andra personer lemnades tillfälle att arrendera den på rimliga vilkor, liksom äfven att, i händelse de det kunde, inköpa desamma och på detta sätt komma i besittning »af egna hem», hvilket vore omöjligt, om bolagen inköpt jorden. Dessutom meddelas, att socknen, som redan inköpt en icke obetydlig mängd egendomar, af hvilka flere redan afyttrats till arbetare och jordbrukare, hade för afsigt att, för så vidt omnämnda lån finge upptagas, efter bästa förmåga söka fullfölja samma företag, hvilket vore en lifsfråga för orten. Vore nemligen ensamt bolagen i tillfälle att inköpa till salu utbjuden jord, skulle det ej dröja länge, förr än den sjelfegande jordbrukarklassen skulle nästan helt och hållet gått under. Af dessa skäl framginge, att frågan vore af så stor betydelse för kommunen, att den derfor vågade hoppas på nådigt bifall till sin ansökan.

»Sedan kommer en redogörelse för kommunens ekonomiska ställning, som tydligt ådagalägger, att denna befinner sig i det mest blomstrande tillstånd. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, som hördes öfver denna Lima kommuns underdåniga ansökning, grundade sitt afstyrkande derpå, att sågverksbolagen i allmänhet sköta sin skog så utmärkt väl, att skogarnes bestånd derigenom betryggades. Konungens

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

befallningshafvande har således för sin del ej kunnat tillstyrka ifrågasatt ansökning, och Kongl. Maj:t har sedermera helt enkelt afslagit densamma, utan att, såsom af protokollet framgår, något motiv derför blifvit anfördt. Det har då naturligtvis skett på grund af hvad Konungens befallningshafvande i detta fall framhållit. Här om förekommer vidare i Konungens befallningshafvandes utlåtande:

»Den enskilda skogsvården kan i allmänhet anses ega litet intresse för allmogen i länet, hvaremot all skog, som med eganderätt innehafves af de bolag, som drifva trävarurörelse, skötes på ett för skogens framtida bestånd betryggande sätt(!) Från denna synpunkt kan det för den skull anses fördelaktigt, att bolagen komma i besittning af så stora skogskomplexer som möjligt(!) Detta kan gifvetvis icke ske med mindre än att bolagen förvärfva de hemman, hvartill skogen hör, och härmed sammanhänga och den på senare tider så mycket omtvistade frågan om gagneligheten i ekonomiskt och politiskt hänseende af de s. k. trävarubolagens jordförvärf. — — — — — Erfarenheten har för öfrigt gifvit vid handen, att skogars sammanförande i större komplexer, som egas af kapitalstarka bolag, är »särdeles förmånligt» för skogens rätta vård och skötsel, hvadan från skogskulturens synpunkt bolagens jordförvärf icke kan vara annat än till gagn för orten och det allmänna(!) Hvad åter angår den sjelfegande jordbruksklassen inom provinsen, så är väl uppenbart, att densamma genom bolagens inköp af hemmansegares fastighetslotter undergått någon förminskning, men länsstyrelsen har deraf icke fått anledning antaga, att ortens jordbruk minskats eller försämrats, utan snarare motsatsen häraf(!) I de flesta fall blir den förre egaren antagen till arrendator på särdeles fördelaktiga vilkor, hvilka i regel icke sträcka sig utöfver skyldigheten för arrendatorn att betala skatten för fastigheten, hvartill kommer, att i många fall arrendatorn »lär hafva» ett slags förmånsrätt till arbete på skogen mot dagspenning!! Landbonden har genom försäljning af sin egendom fått sina lugnaste dagar(!) fri som han blifvit från skulder(!) och derigenom fullt obehindrad att sköta sitt jordbruk till bästa möjliga afkastning, hvarvid ofta nog lär ha inträffat, att den nye jordegaren, bolaget, »fått träda emellan» vid nybyggnader eller större reparationer på åbyggnaden(!)

»Landbonden är »stempligen» sjelfständig vid sitt arrende och behöfver icke känna någon ovisshet vid sin besittning, ty bolaget är naturligtvis synnerligen angeläget att, på det att hemmanet icke skall vanhäfdas, bibehålla en duglig och idog arrendator, och då härtill kommer att, enligt gällande kommunallagar, det är arrendatorn, men icke fastighetsegaren, som eger talan i kommunens angelägenheter, torde anmärkningen derom, att bolagen ega för stor röstöfvervigt, icke förtjena afseende beträffande de jordbruksfastigheter, som bolagen på arrende upplåtit(!) Länsstyrelsen har för den skull, hvad Dalarne angår, icke erfarenhet af att bolagens jordförvärf hittills hämmat jordbruket och dess utveckling, men att det deremot medfört en afgjord fördel för skogskulturen(!) På jordbruket allena lär väl för öfrigt en mindre jordegare icke kunna existera, hvadan det måste betraktas som en stor fördel för honom att genom biförtjenster

vid arbete på bolagets skogar kunna förvärfva hvad derutöfver till uppehälle erfordras.»(1)

Härom säger herr Vahlin:

»Det ytterst betänkliga förhållandet, att i flere vidsträckta delar af vårt land den sjelfegande allmogen för hvarje år allt mer undantränges för att ersättas af osjelfständiga bolagsunderlydande, har icke kunnat undgå att fästa Riksdagens uppmärksamhet, och har Riksdagen afven af denna anledning den 11 maj 1894 aflåtit en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvaruti den, efter framhållande af frågans stora och behjertansvärda betydelse, hos Kongl. Maj:t anhåller om insamlande af statistiska uppgifter rörande bolags jordförvärf, samt att Kongl. Maj:t ville, för så vidt de inhemtade upplysningarna sådant föranledde, för Riksdagen föreslå de åtgärder, som för bibehållande af en sjelfegande jordbrukarebefolkning i anförda trakter kunde anses af förhållandena påkallade.

»Då emellertid inga vidare åtgärder från statsmagternas sida till inskränkande af de stora skogsbolagens jordförvärf kommit till stånd, haiva åtskilliga kommuner, deraf åtminstone tvenne i Dalarne (Orsa och Lima) sökt med egna krafter förekomma — eller åtminstone, under afvakten på statsmagternas åtgöranden, fördröja — det öde, som hotar dem, nemligen att hela kommunerna öfverginge till bolagsegendom.

»Man synes egt rätt att förvänta, det regeringen, särskildt med hänsyn till Riksdagens anförda skrivelse, icke skolat, för så vidt ej fullt obestridliga skäl härför kunnat andragas, försvåra nämnda kommuners egna sträfvan för bibehållande åt sig af en sjelfegande jordbrukarebefolkning. De skäl, länsstyrelsen i Kopparbergs län anför, och på hvilka Kongl. Maj:ts beslut måste anses grundadt, synas emellertid icke, hvad Lima kommuns begäran om upptagande af ett lån angår, vara af den öfvertygande art att icke af andra, för frågans afgörande på aldeles motsatt sätt talande skäl till fullo uppvägas.

»Länsstyrelsen framhåller, att ifrågasatta egendomsköp antagligen skulle visa sig för kommunen ekonomiskt ofördelaktiga, och — jemte obestämda förespeglingar om företrädet af andra, ej angifna och icke ännu pröfvade åtgärder framför den af kommunen vidtagna — fördelarna för orten af bolagens jordförvärf. Dessa fördelar skulle i främsta rummet vara att tillskrifva den omsorgsfulla vård, som bolagen, i motsats till de enskilda jordegarna, uppgifvas egna skogen. Denna länsstyrelsens obetingade tillit till bolagens skogsvård torde dock — afven om den kan anses fullt berättigad af nuvarande förhållanden — i händelse sådana konjunkture inträdde, som för bolagen gjorde det nödvändigt eller åtminstone särdeles fördelaktigt att helt och hållet afverka sina skogar, komma att visa sig hafva saknat fullt tillförlitliga förutsättningar; skogssköfvingen skulle under nu antydda förhållanden helt säkert antaga en vida större utsträckning och för orten medföra vida skadligare följder, än i händelse skogarne ännu varit i enskildes ego.

»Men afven om en omsorgsfull vård af skogen för många trakter af vårt land är af den största betydelse, så lär dock den befolkningsintressen och framtid, som bygger och bor i dessa trakter, dess

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

bibehållande såsom en fri och själfständig jordbrukareklass eller dess nedsjunkande till lösa arbetare och i några fall arrendatorer, beroende af mycket mäktiga bolags godtycke, varit en vida viktigare synpunkt för frågans bedömande. Denna synpunkt, som, om den framträd för länsstyrelsen, åtminstone icke gjort sig gällande i sin fulla och verkliga betydelse, synes deremot bort vid frågans afgörande af Kongl. Maj:t kommit till fullt erkännande. Vid bedömande af detta skäls betydelse torde äfven bort uppmärksammas, att behöflig skogsvård väl kan förväntas inom en icke aflägsen framtid komma till stånd genom lagstiftningsåtgärder — för hvilkas förberedande Kongl. Maj:t, äfven efter skrifvelse af Riksdagen, tillsatt en komité — men att en själfständig jordbrukareklass i de trakter, der den nedsjunkit till bolagsunderlydande, icke lär genom dylika åtgärder kunna återställas.

»Kommuner, exempelvis Stockholm, hafva redan länge och med lånta medel bedrifvit fastighetsaffärer; en dylik affärsrörelse för befordrande af något särskildt, för kommunen viktigt ändamål är således icke ny och har icke ansetts falla utom kommunens uppgift eller vara oförenlig med dess fördelar. Lima kommun har också med medel, öfver hvilka den kunnat fritt disponera, företagit betydande jordinköp, och synes därför kommunens nu enhälligt fattade beslut om upptagande af lån för ytterligare utveckling af denna rörelse ge vid handen, att detta försök att inskränka bolagens jordförvärf hvarken utfallit så resultatlöst eller visat sig i ekonomiskt hänseende så ogynnsamt, som länsstyrelsen velat förmena. Länsstyrelsen har äfven vid uttalande af detta omdöme förbisett, att icke å alla egendomar, som kunna komma att hembjudas kommunen till inlösen, bolagen ega afverkningsrätt af skogen, liksom att äfven de egendomar, der så är förhållandet, likväl komma att betydligt vinna i värde, då denna afverkningsrätt törr eller senare upphör.

»Kongl. Maj:t medgifver i öfrigt utan svårighet kommuner rätt att upptaga lån för olika ändamål, exempelvis jernvägsanläggningar, ofta af ytterst tvifvelaktig rentabilitet och i flera fall för de lånesökande kommunerna icke medförande fördelar, som uppväga olägenheterna af den i hög grad betungande kommunalbeskattning, som af dem blifvit en följd. Den uppgift, för hvars förverkligande de lånade medlen i här omhandlade fall varit afsedda att användas, kan svårigen förnekas vara för kommunen af större betydelse än underlättandet för framtiden af genomförandet af en stadsplan eller erhållande af en jernvägsstation, och en skälig afkomst af samma medel borde äfven få anses åtminstone lika väl betryggad som vid dylika affärer.

»Slutligen synes det förhållande, att Lima kommun är en af de rikare i vårt land, icke vara utan betydelse för frågans afgörande. Kommunen eger, som redan visats, ett icke obetydligt kapital, 157,081,94 kronor, nedlagdt i inköpta fastigheter, och äfven detta oräknadt visar dess finansiella ställning öfverskott. För kommunens årliga utgifter finnes dessutom att påräkna räntorna af dess skogsmedelsfond. Denna fond uppgår, för Lima socken ensamt, till ungefär 1 1/2 million kronor och skulle, då efter förloppet af 25 år bolagens afverkningsrätt af skogen upphör, erhålla betydligt ökade till-

gångar genom nya afverkningsförsäljningar — men torde då, i händelse inga åtgärder från statsmagternas sida vidtagits till dess förhindrande, och kommunens egna bemödanden härför motarbetats, så kommun som skogsmedelsfond öfvergått till bolagsegendom.

*Frågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

»Inga skäl finnas i statsrådsprotokollet anförda för Kongl. Maj:ts beslut, och lärer derfor få antagas, det Kongl. Maj:t i allo gillat länsstyrelsens framställning, i hvilken, med fränseende af andra och högre intressen för orten och dess befolkning än de rent ekonomiska, äfven hänsyn till skogsvården nog mycket gör sig gällande såsom en vid frågans bedömande vigtig synpunkt, särdeles som denna skogsvård endast förmenas möjlig genom mycket mäktiga och redan allt för inflytelserika korporationers än mera ökade jordförvärf.

»Bibehållande af en sjelfegande, så i politiskt som kommunalt hänseende oberoende allmogeklass i vårt lands nordligare provinser är för så väl dessa trakter som för hela vårt land en uppgift af den allra största betydelse. Jag har derfor, då jag trott mig finna, att detta skäl vid fattande af Kongl. Maj:ts beslut i omhandlade fråga icke blifvit uppmärksamadt, ansett, att samma beslut bort komma till Riksdagens kännedom. Detta beslut eger dessutom icke endast betydelse för Lima kommun; länsstyrelsens uppfattning om fördelarne för Dalarnes skogsbygd af ett der alltmer utbredt bolagsvälde kan genom detta beslut anses hafva vunnit Kongl. Maj:ts godkännande, och i följd häraf skola äfven andra kommuner i samma bygd, som erhållit eller komma att erhålla än mer betydande tillgångar från sina kommunalskogar, icke ega utsigt att vinna tillstånd att genom anlitande af någon del af dessa rikedomar söka förekomma hela kommunernas öfvergång till bolagsegendom — tvärt om kan det vara att befara, att just dessa rikedomar komma att inom samma kommuner påskvnda den sjelfegande befolkningens undergång.»

Riktigare hade det då synt mig vara, att regeringen bifallit Lima kommuns begäran att få upptaga nämnda lån för ifrågavarande ändamål, *under det vilkor* att af skogen bildades en eller flera kommunalskogar under skogsstatens vård och förvaltning. Jag är alldeles förvissad derom, att kommunen gerna och med tacksamhet skulle gått in på ett sådant vilkor, ty erfarenheten har ådagalagt, att när kommunalskogar komma under skogsstatens uppsigt och förvaltning, gifva de åt kommunerna den största inkomsten, en för all framtid uthållig och stigande afkastning och den allra största säkerhet, hvarigenom det icke blir möjligt för de allt uppslukande sågverksbolagen att sköfla och ödelägga dem.

Det ser ut, som om regeringen ansåge förökandet af denna del af nationalskatten, kommunalskogarne, obehöflig, och att statens inköp af till skogsbörd tjenlig mark skulle vara en tillräcklig garanti för skogarnes ödeläggande i vårt land. Jag vågar på det bestämdaste protestera mot en sådan uppfattning. En jemförelse med främmande länders förhållanden jäfvar otvetydigt ett sådant antagande. Ryssland t. ex. har af sin skogsareal, 200 millioner hektar, bevarat 60 procent statsskogar. Finland, som eger 18 millioner hektar skogbärande mark, har bevarat 44 procent statsskogar. Tyska riket har bevarat 33 procent statsskogar och 18 procent kommunalskogar af

Ifrågasatt länefond för skogshushållningens befrämjande. (Forts.)

sina 14 millioner hektar, o. s. v.; allt detta under det vi af vår utmarks areal, hvilken såsom jag förut nämnt, utgör *treddio millioner hektar*, endast bibehållit 19 procent statsskogar och 1 procent kommunalskogar, hvarom vittna länsstyrelsernas senaste femårsberättelser. Jag skall bedja få läsa upp några utdrag ur dessa berättelser.

Vesternorrlands län.

Dimensionernas nedgående å de enskilda skogarne antyder obestrifligt, att tillgången på grofva träd mycket reducerats. Å omfattande trakter, företrädesvis närmare kusten, har virkesförrådet nedbragts under normalstadiet. Att en ändring, åsyftande bättre skogsvård, vore önskvärd, derom äro meningarne icke delade.

Vesterbottens län.

Hushållningen med de enskildes skogar sker ingenstädes efter ordnad plan. Å de hemman, hvilkas egare haft oinskränkt dispositionsrätt till skogen, har utan tvifvel afverkningen gått betydligt utöfver hvad som varit förenligt med skogens bestånd.

Gefleborgs län.

Den för länet viktiga skogshushållningen har, särskildt hvad angrå åtgärder för skogarnes framtida bestånd, af allmogen nästan alldeles försummats. Då flerstädes en verklig skogssköfving egt rum, hafva grundade farhågor uppstått med afseende å den framtida skogshushållningen.

Vestmanlands län.

Å den ojemförligt största delen af enskildes skogsområden lemnas hvarje tanke på skogens återväxt och desslikes på en uthållig afkastning vind för väg.

Vermlands län.

Genom ombesörjandet af naturlig eller med konst verkstald återväxt skulle länets skogar erhålla förmåga att afkasta dubbelt så mycket, såväl virke som penningar, än som nu är fallet. Allt för stora kalhyggen göras, så att naturlig återväxt ej infinner sig.

Södermanlands län.

Nödvändigheten af att kraftigt ingripa för att motverka de olycksdiga verkningarne af det oefterrättliga sätt, hvarpå skogarne inom länet behandlas, blifver med hvarje år större. Att öfverafverkning eger rum å privatskogarne, kan ej bestridas. Dertill kommer, att afverkningen, oafsedt att den mestadels tagit för stora dimensioner, bedrifves på ett oförståndigt sätt, så att återväxten, som skulle ersätta den afverkade skogen, hindras eller försvåras. En dylik skogshushållning måste snart leda till skogens ruin, om ej en damm sättes härför.

Elfsborgs län.

Beträffande de enskilda skogarne förefinnes icke någon ordnad skogshushållning. Från några orter klagas deröfver, att allmogen

vid afverkningen icke ens qvarlemnar erforderliga fröträd för att befordra återväxten.

Jönköpings län.

De enskilda skogarnes ödeläggelse gifver anledning till allvarliga farhågor för framtiden.

Kalmar län.

Skogsafverkningen inom Kalmar län har länge bedrifvits i en sådan omfattning, att faran för verklig skogsbrist i en nära framtid är öfverhängande. Gent emot den oerhörda afverkning, som sålunda eger rum, förefinnes å andra sidan icke någon tanke på skogens återväxt.

Göteborgs och Bohus län.

I allmänhet skötas de enskilda skogarne illa, och afverkning företages vanligen utan att plan eller beräkning göres öfver hvad skogarne uthållande kunna lemna eller med afseende på beredande af återväxt.

Blekinge län.

Den allmänt befintliga bristen på mogen skog gifver vid handen, att åldersgränsen för den äldre skogen alltmer nedgår.

Hvarom vittnar för öfrigt den i vårt land befintliga mängden icke produktiv egovidd vid en jemförelse med förhållandena i andra länder? Enligt de uppgifter, jag kunnat förskaffa mig, finnes i vårt land icke produktiv egovidd mellan 40 och 50 procent af hela arealen (vatten och fjellmarker sannolikt inberäknade), under det t. ex. Tyskland endast har dylik mark till 2,7 procent af det hela. Nu kan man väl tänka sig, att mycket af denna icke produktiva egovidd skulle kunna förvandlas till skogbärande, då man vet, att all mark duger till skog, såväl kärr, mossar, myrar och sankmarker som ryor, svältor, flygsandsfält, ofruktbara betesmarker, ofruktbar åkerjord och bergmark. Men den allvarsamma faran, som hotar oss, är den, att en stor del af dessa kalmarker legat så länge blottad, att all växtlighet upphört; och tyvärr är det förhållandet på många trakter. Stora arealer af vårt land öfvergå årligen till den kategori af mark, der någon skog icke vidare kan växa. Marken var förr betäckt med mossor, örter och växter, nu är den betäckt med lafvar och ljung, och till slut måste den blifva så torr och mager, att den icke kan frambringa någon växtlighet alls, mycket mindre skog, hvilken, såsom herrarne veta, utgör växtverldens största representant. I vårt land finnas, enligt de uppgifter, jag kunnat förskaffa mig, icke mindre än 10,430,000 tunnland mossar, myrar och sankmarker och 1 million tunnland ljungmarker. Huru stor del deraf, som öfvergått till den kategori, jag nyss nämnde, kan jag naturligtvis icke säga, men att en sådan öfvergång skett och årligen sker, ser man derpå, att fjellgränsen flyttats nedåt bygderna; man ser det derpå, att hafsnivån sjunkit och marken stigit, man ser det derpå, att våra sjöars och floders vatten-

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushål-
ningens be-
främjande.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

ytta minskats, och man ser det på våra kalhuggna kuster och klippor både i vester och öster.

Tron I nu verkligen, mina herrar, att förökningen af statsskogarne, att inköp af mark för att bilda statsskogar är en tillräcklig garanti mot skogsfördelelsen och skogssköfvingen i vårt land? Nej, för visso icke! Nog är här tillräcklig anledning att göra allt hvad göras kan för såväl staten som kommuner, och arbetsfältet är så stort, att det räcker till för såväl det ena som det andra.

Det finnes ej heller några antagliga skäl att motsätta sig bildandet af kommunalskogar, tvärtom hafva de en särskild, mycket vigtig förtjenst framför bildandet af statsskogar, som jag något vill beröra. Statsskogarne hafva nemligen den uppgiften, att de endast böra och skola producera sågtimmer, mastträd och storverksträd och måste hafva en för detta ändamål afpassad omloppstid. Kommunalskogarnes omloppstid deremot kan ställas mycket lägre, beroende på behof, prisförhållanden, läge, markens beskaffenhet o. s. v. En kommunalskogs omloppstid kan vara mycket mindre och ändå tillräcklig på många ställen, der den t. ex. endast behöfver producera ved för kommunens vedbehof, och den kan bestämmas lägre och vara tillräcklig på platser, som lämpa sig att producera pitprops eller trämasseved, och i trakter, der behofvet af träkol är stort och afsättningen deraf fördelaktig, kan omloppstiden lämpas derefter. Men samma försigtighet, som staten vidtagit för skogarnes skötsel och vård, samma försigtighet måste här vidtagas, nemligen att dessa skogar ställas under skogsstatens uppsigt och förvaltning, så att verkligen en ordnad skogshushållning inträder, skogen må vara afsedd till produktion af sågtimmer, ved, kol, pitprops eller trämasseved, och till en sådan ordnad skogshushållning höra dessa två grundmoment: *återväxt* och *uthållighet*. Dessutom kan jag tänka mig, att det blir mycket svårt, ja, omöjligt att få vår sparsamma Andra Kammare att bevilja medel till att bestrida den ökade förvaltningskostnaden, som ett så behöfligt och betydligt förökande af statsskogarne med nödvändighet måste medföra, då deremot genom bildandet af nya kommunalskogar denna ökade förvaltningskostnad kunde inskränkas till det minsta möjliga.

Jag skall nu öfvergå till bemötande af de två motiv, utskottet anført för afslag å min motion.

Utskottet säger, att så stora praktiska svårigheter möta för det af mig framlagda förslagets genomförande, men hvilka dessa så stora praktiska svårigheter äro, har utskottet icke sagt. Nog tycker jag, att min motion skulle hafva förtjent så pass stort beaktande af statsutskottet, att statsutskottet upplyst mig och kammaren om, hvilka dessa så stora praktiska svårigheter äro. Jag och kammaren veta således icke, hvaruti dessa så stora praktiska svårigheter för bildande af kommunalskogar bestå. Jag måste således bygga mitt bemötande af detta utskottets skäl endast på antaganden.

Jag antager då, att dessa så stora praktiska svårigheter äro af tre slag: de, som uppstå i och med markens inköp, de, som uppstå i och med organisationen af det hela, och de, som uppstå i och för betalningen af de räntefria lånen. Om jag nu sjelf svarar på dessa an-

taganden, skulle svaret i afseende å det första antagandet lyda så: vid markinköpet bör samma förfaringssätt användas, som staten använder vid markinköp för bildande af statsskogar; öfverjägmästaren eller jägmästaren i reviret undersöker, uppskattar och tillstyrker det ifrågakommande inköpet, detta är allt. I fråga om den andra af mig antagna svårigheten, som skulle uppstå i och för organisationen af det hela, svarar jag: samma organisation, som finnes vid våra nuvarande kommunalskogar eller häradsallmänningar, bör tillämpas äfven här; man skall således hafva en allmänningsstyrelse eller skogsstyrelse, vald af på kommunalstämma utsedda elektor, som skall handhåva finansterna, en eller flera skogsvaktare och jägmästaren i reviren, hvilka tjänstemän verkställa utsynningen och strängt tillämpa den ordnade skogshushållningens grundprinciper: skogsåterväxt och skogsuthållighet. Detta är den enkla anordning, som behöfver vidtagas. Men möjligen har utskottet menat, att det skulle uppstå så stora svårigheter för betalningen af de räntefria lånen? Skogsstaten, under hvars vård och förvaltning kommunalskogarne, såsom jag nämnde, skola stå, bestämmer i hvarje särskildt fall, när återbetalning af de räntefria lånen skall ega rum, ty denna återbetalning bör naturligtvis icke ega rum, förrän kommunalskogarne lemna en motsvarande afkastning, och denna fråga blir ju öfverlemnad åt sakkunniga personer att bestämma, nemligen skogsstaten, och säkerhet för lånets inbetalande har ju staten uti den under dess vård växande kommunalskogen. Men om nu utskottet icke har det förtroendet för skogsstyrelsen, att den skall kunna bedöma detta, så hade ju utskottet, om utskottet haft något intresse för saken, kunnat på grund af motionen föreslå, att för ändamålet skulle utgå ett rent anslag, precis som nu årligen utgår ett rent anslag af 1 million kronor för vägunderhållet. För min del anser jag ett sådant anslag för den sak, som här är i fråga, vida vigtigare än vägnalaget. Skulle återigen utskottet ansett, att den af mig föreslagna skogslånefonden med de räntefria lånen borde bibehållas, men utskottet velat bestämma någon viss tid för återbetalningen, hade utskottet mycket väl kunnat göra detta och t. ex. sagt, att lånen skola återbetalas om 20 år med en viss summa hvarje år. Några andra »så stora svårigheter», hvilka utskottet förklarar finnas för bildande af dessa kommunalskogar, kan jag för min del icke leta upp. Dessa och alla andra svårigheter borde för öfrigt kunna öfvervinnas, om nemligen man inser skogarnes *oumbärlighet* särskildt för vårt kära fädernesland och för människornas lif och verksamhet i allmänhet.

Jag kommer nu till det andra motivet, utskottet anför för afslag, och detta är kanske ännu märkligare. Här säges nemligen, att mitt förslag »synes stå i uppenbar strid mot den numera på dagordningen stående egna-hems-frågan». Jag har nyss uppläst en reservation från konstitutionsutskottet, som talar om just denna sak.

Då en egendom inköpes för att derå bilda en kommunalskog, finnas ju påtagligen alltid mycket stora utmarker, men deremot äro inegorna i förhållande till arealen ganska ringa. Man afsöndrar nu inegorna till dessa s. k. egna hem och låter utmarkerna bilda en kommunalskog, gemensam för alla, som hafva egna-hems-delar, hvilken

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.
(Forts.)*

kommunalskog ställes under statens vård och förvaltning. Egna-hems-delarne få sin årliga utsyning från denna kommunalskog, och de få detta för all framtid, emedan skogens bestånd är tryggadt genom tillämpningen af de båda grundmomenten, som jag nämnt, återväxt och uthållighet. Men de få icke endast detta, utan om på egna-hems-delen födes en eller två kor, så får egna-hems-delen på den gemensamma skogen dessutom bete för sina kreatur, d. v. s. bete på de $\frac{99}{100}$, der icke plantering skall ske för året; och om jag antager, att omloppstiden för skogen är bestämd till 100 år, hvilket jag tror icke behöfves för kommunalskogarne, skulle $\frac{1}{100}$ vara fredad för betning, medan de $\frac{99}{100}$ kunde få afbetas, alldeles som det nu tillgår på allmänningar och kronoskogar. Det förhåller sig således tvärtom mot hvad utskottet sagt; kommunalskogarne befordra egna-hems-frågans lösning, och kanske till och med egna-hems-frågan till sist kommer att frankalla bildandet af kommunalskogar.

Och till sist måste det väl ändå icke helt och hållet sakna sin stora betydelse, att, snart sagdt, hela tidningspressen, från de mest konservativa tidningar till de liberala och mest radikala, under dessa dagar uttalat sig för motionen.

Ja, mina herrar, nu skulle jag komma till mitt yrkande. Det är ju klart, att emot ett enigt statsutskott står ingenting nu att vinna. men jag har tänkt, att kammaren möjligen på grund af hvad jag anfört skulle vilja återremittera ärendet till utskottet. Efter hvad jag hört från några ledamöter i Andra Kammaren, skulle det icke vara omöjligt, att, om en sådan återremiss beslutades af Första Kam-maren, ärendet äfven i Andra Kammaren komme att återremitteras till statsutskottet. Det skulle då vara möjligt att få ett annat slut på frågan och lyckligt, om statsutskottet ville då taga frågan litet närmare i öfvervägande. Statsutskottets göromål äro visserligen stora, och utskottet är mycket upptaget, men utskottet skulle ju med någon vänlighet för förslaget kunna föreslå Riksdagen, att ett särskildt utskott tillsattes för behandlingen af frågan. Herr grefve och talman! Jag anhåller att få yrka återremiss.

Herr vice talmannen: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid för bemötande af den föregående talaren, och såsom skäl härför kan jag åberopa de motiv, utskottet anfört gent emot hans motion.

Han sjelf håller sig vid de efter utskottets förmenande minst viktiga skälen för afstyrkandet. Han framhåller här, att, då utskottet förklarar, att åtskilliga svårigheter möta för genomförande af hans önskningsmål, det derför också borde hafva varit utskottets skyldighet att angifva, hvilka dessa svårigheter äro. Detta har icke varit utskottets hufvudskäl. Men för att nu likväl beröra denna sak, beder jag att gent emot den ärade motionären få anföra, att de svårigheter, utskottet tänkt sig, visserligen icke hafva varit af den art, han förmenar, nemligen beträffande markinköpet, organisationen af förvaltningen, betalningen af de räntefria lånen. Så långt har utskottet icke kommit i sina reflektioner, men skulle kanske i likhet med motionären icke hafva funnit dessa svårigheter så stora, att de borde

vara ett väsentligt hinder, utan det har stått fram för utskottet andra svårigheter, visserligen icke af den stora räckvidd som de nyss nämnda, men likväl stora nog för att böra öfvervägas och beaktas. Sådana svårigheter kunna framkallas af gällande skiftesförordning, in-teckningsförhållanden m. fl. sådana saker, som icke lära blifva så lätta att möta, men hvilka *måste* mötas, om man skall vinna det mål, som med motionen afses. Vidare har utskottet icke kunnat undgå att tänka på, huru svårt det skulle blifva att få fram något så när eniga beslut i dessa frågor inom kommunerna, der de skattskyldige visserligen i regel utgöras af jordegarne, men äfven på många håll af en befolkning, som ofta vexlar bostäder och sålunda kanske icke med nöje skulle finna sig i pålagor och utgifter, för hvilka valutan först skulle tillgodokomma efterföljande generationer. Ty att organisera lån åt kommunerna lärer väl knappast i detta fall kunna tänkas gå för sig annorlunda, än då staten utlemnar lån för andra ändamål, nemligen på det sätt, att kommunerna sjelfva få bidraga; och icke kan man tänka sig någon räntefrihet å dessa genom lån tillkomna bidrag, utan det uppstår afgifter, som måste gäldas af kommunerna, intill dess motsvarande afkomst kan beredas från skogarne. Detta är en del af de svårigheter, utskottet i första hand tänkt sig. De utgjorde dock icke hufvudskälet.

Jag skall nu bedja att få upptaga det andra skälet, motionären angifvit såsom utskottets, ehuru ej heller det var något utskottets hufvudskäl, utan endast ett uttalande, då utskottet säger, att det kanske i vår tid skulle vara egendomligt att köpa ut lägenhetsinnehafvare och bilda skog af deras innehafvande lägenheter, nu, då meningarna och sympatierna allt mer och mer börja gå i rigtning för skapande af egna hem. Den ärade motionären torde ursäktas, att vi icke kunnat förstå hans tankegång och uttalande annorlunda och att man på fullt allvar tagit upp detta såsom hans mening. Han framställer nemligen, såsom herrarne behagade finna på sid. 39 i betänkandet, bland andra önskningsmål följande: »att Riksdagen måtte för sin del besluta, att en särskild fond måtte bildas med ändamål att genom räntefria lån främja en ordnad skogshushållning i vårt land *dels* genom bildandet af särskilda kommunalskogar, som skulle stå under skogstatens vård och förvaltning, och *dels* för att inköpa och skogsodla större eller mindre lägenheter, som vore belägna inom de nuvarande häradsallmänningsarnas råmärken och på deras gränser». Detta kan icke gerna förstås annorlunda än: bort med lägenhetsinnehafvare och plantera skog! Och detta så mycket mera som, om jag ej minnes orätt, i motionen säges, att dessa lägenhetsinnehafvare göra så mycket förfång, att de gerna kunna tagas bort från allmänningsarna. Men dessa två nu anförda synpunkter hafva icke utgjort några hufvudskäl för utskottet. Hufvudskälet har varit — och det tror jag också framgår af utskottets betänkande — att Kongl. Maj:t tillsatt en komité med uppgift att tillse hvad som kan göras för befrämjande af hushållningen med de enskilda skogarne. Detta har varit utskottets hufvudmotiv, och der står utskottet på fast och stadig grund. Man kan nemligen icke säga annat, än att den af motionären väckta frågan står i lifligaste sammanhang med den uppgift, denna komité har fått sig förelagd,

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushäll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

och det kan ju icke dragas i tvifvel, att icke komitén skall egna den sin fulla uppmärksamhet. Under sådana förhållanden vore det väl ändå mindre välbetänt, om Riksdagen skulle gå komiténs utlåtande i förväg, liksom det kanske ej heller vore så riktigt att, såsom motionären föreslagit, gå in till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i ett ämne, der Kongl. Maj:t har vidtagit just den åtgärd, som motionären åsyftar. På denna punkt står utskottet således starkt, och detta har varit utskottets hufvudskäl. Att nu, såsom den ärade motionären föreslagit, återremittera ärendet till utskottet, kan jag icke, såsom framgår af hvad jag här anført, vara med om. För resten må det tillåtas mig att säga, att skola motionärens önskningsmål kunna förverkligas, fordras det en utredning vida större, än utskottet kan mäga åstadkomma. Det fordras bestämmelser af den art, att det måste blifva ett särskildt kollegium, som med den saken skall taga befattning. Men huruvida det kan vara lämpligt att för åstadkommande af detta tillsätta ett särskildt utskott, då vi hafva en komité, som bättre än någon annan kan utreda denna angelägenhet, derom vågar jag hafva mycket bestämda tvifvel. Min åsigt är, att det icke kan vara lämpligt. Och på den grund, herr grefve och talman, beder jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ljungberg: Då jag fruktar, att icke någon annan kommer att uppträda till försvar för en motion, som likväl är mycket behjertansvärd, ber jag att för min del få höja min röst till fördel för densamma.

Man iakttager, för hvarje gång ett förslag framställes för vördandet af våra skogar, att det icke går igenom utan af Riksdagen betraktas med mycken ligkiltighet, och man måste förundra sig häröfver, då ingen kan neka, att detta är en af de viktigaste angelägenheter, hvarmed representationen kan taga befattning. Jag har derfor icke kunnat undgå att beklaga den kallsinnighet, med hvilken statsutskottet äfven i år betraktat denna fråga. — Utskottet har, beträffande den föregående motionen, den af herr Tamm, icke underlåtit att framlägga motiven, men hvad angår den senare, har utskottet endast hänvisat till motionen. Detta måste ovilkorligen förvåna, då man icke kan begära och icke förvänta, att bland den massa med tryck, som kastas på riksdagsmännens bord, mången skall göra sig besvär att framtaga just den motion, som är i fråga, för att se hvad den innehåller. — Man håller sig till betänkandet, och då detta är kortfattadt och icke innehåller förslagsställarens motiv, saknar större delen af riksdagsmännen tillräckliga grunder för ett sundt omdöme i frågan och tillräcklig anledning att fästa sig vid saken. Mången god sak går på det sättet förlorad.

Det har blifvit en sedvana i vissa utskott att handla på detta sätt. Beträffande motiveringen till ett förslag, som man icke gouterar, hänvisar man till motionen, och då kommer, snart sagdt, intet deraf till riksdagsmännens kännedom. Jag har blott velat i förbigående reservera mig emot detta förfaringssätt. Man får icke vara så angelägen att lätta sekreterarens i statsutskottet besvär, att man undan-

rycker riksdagsmännen de upplysningar och de motiv, som de böra hafva tillgång till.

Det är äfven i ett annat afseende, som man skulle kunna anmärka, att statsutskottet förfarit med en viss orättvisa emot den senare motionären. Det framställes såsom skäl för afslag, att det finnes en komité för närvarande tillsatt för att bedöma denna fråga. — Men detta skäl har icke af utskottet upptagits i fråga om det anslag, som den föregående motionären har begärt, ehuru detta också afser en ganska genomgripande åtgärd. — Men dervid vill jag nu icke så mycket fästa mig. Hvad jag finner mera anmärkningsvärdt, är att utskottet, när det säger, såsom den siste talaren nämnde, att denna tillvaro af en skogskomité utgjorde det *hufvudsakliga* hindret för bifall till motionen, icke kostade en enda rad på att uttrycka den önskan, att denna komité måtte *snart fullborda sitt arbete*. Denna komité har ju likväl redan suttit i 2 år och 5 månader och redan vid 1897 års slut kostat staten öfver 17,000 kronor (17,420 kr. 11 öre), men man har icke ännu sett det minsta resultat af komiténs verksamhet. Den har mycket sällan sammanträden, efter hvad jag hört. Jag vill nu icke tala om dess sammansättning; i allt fall torde det ha varit skäl att påpeka nödvändigheten af att någonting göres der vid lag.

Det är mycket vigt och behändigt, och kan vid vissa tillfällen vara nödvändigt, att tillsätta en komité. Men om herrarne gifva akt på huru det går till vid dessa komitéers arbeten, och hvilka resultat som erhållas, så kunna herrarne icke annat än förvånas och förundra sig öfver att någon angelägenhet här i landet kan komma till ett godt slut.

Sedan Riksdagen och den allmänna opinionen länge sett och beklagat åtskilliga missförhållanden, kommer slutligen, efter många slitningar och bekymmer, en skrivelse till regeringen till stånd. När regeringen fått skrivelsen i sin hand, skickas denna, ofta efter månaders uppehåll, till alla möjliga länsstyrelser och auktoriteter, för att de skola höras i frågan, hvilket just icke är artigt mot Riksdagen. När så dessa, efter ett år eller mera, inkommit med alla sina utlåtanden, tillsättes vanligen en komité, och derpå lemnas alltsammans a sido. Ingen den ringaste påminnelse göres till komitén att fortskynda arbetet och få ett slut på frågan, utan man låter den sitta 2, 3, ja ända till 7 å 8 år, då äntligen ett betänkande kommer till stånd, hvilket återigen skickas omkring till länsstyrelser och vissa centrala myndigheter, och derefter har regeringen att fatta sitt beslut. Detta beslut stannar ofta dervid — att det göres ingenting. Jag kan exempelvis nämna, att, i fråga om sjöfartens ordnande, den i ämnet nedsatta komiténs betänkande legat mycket länge i tryck, det är för 9 å 10 år sedan som komitén fattade sitt beslut, men annu har ingenting väsentligt i den vägen blifvit åtgjort. — Man har endast, då Riksdagen nödgades å nyo aflåta en skrivelse i saken, tillsatt en ny komité för behandling af precis samma fråga. Man får nu se, huru det kommer att gå derefter. På samma sätt har det varit med *skogsförslaget*. Jag kunde icke annat än le inom mig sjelf, då det för ett par riksdagar sedan blef tal om tillsättande af en ny

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
lånefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.*
(Forts.)

komité för denna fråga. Vi hade då haft två eller tre sådana förut, utan att vi kommit till något resultat, emedan, sedan betänkandena inkommit till regeringen, ingenting väsentligt blifvit åtgjordt. — Nu skulle man ju tro, att denna nya komité skulle skynda sig att åstadkomma någonting; men, såsom vi finna af utskottets motivering, utgör den blott ett *hinder* för åtgärders vidtagande i en så stor angelägenhet som den förevarande. Detta i afseende på det formella. I afseende på den reella sidan af frågan behöfver jag icke tillägga många ord, dels emedan detta nog vore fruktlöst, då utskottet afstyrkt motionen, och dels emedan tillräckligt talande skäl blifvit framställda af den föregående talaren, motionären. Jag vill dock säga, att vi böra väl komma i håg, att Sverige är ett land, med hänseende till hvars nordliga läge det är omöjligt att få behålla vårt folk i landet, om detta lemnas utan skog. För öfrigt är det icke blott skogsmarkens *yttvidd*, som man bör tala om, då man tänker på ett lands beskaffenhet i detta hänseende, utan äfven på skogens *fördelning*. Den bör vara så nära det bränslebehöfvande folket som möjligt. Det är en stor skillnad emellan behöfvet af bränsle och behöfvet af timmer. Timret kan vara ganska långt aflägsset, men skall man i det öfriga Sverige hemta sitt bränslebehöf från Norrland, då torde det icke blifva många människor, som stanna i landet.

Herr af Burén: Jag anhåller att med några ord få bemöta herr vice talmannens här anförda skäl för afslag å min motion.

Först får jag tacka vice talmannen och ordföranden i statsutskottet, att han och statsutskottet ej ansett de af mig antagna och nyss bemötte svårigheterna att genomföra förslaget vara några svårigheter alls, och anhåller att få fastslå detta, då frågan otvifvelaktigt kommer igen, ty jag tror, att frågan är af den beskaffenhet, att den icke kan falla.

Han nämnde vidare, att svårigheterna deremot bestodo deruti, att denna fråga vore beroende af skiften och inteckningar. Hvad skiften angår, lärer väl aldrig komma i fråga annat än inköp af *oskiftad* mark för bildandet af kommunalskogar, och hvad inteckningar beträffar, så har jag i min motion framhållit, att denna svårighet lättare kan öfvervinnas vid inköp af mark för bildandet af kommunalskogar än vid inköp af mark för bildandet af statskogar. Men samma motskäl finnas ju, då staten inköper sina skogar. Samma hinder och samma svårigheter förefinnas ju för dem. Men då dessa kunnat undanrödjas, synes det mig, att samma svårigheter kunna undanrödjas äfven vid inköp af mark för bildande af kommunalskogar.

Vidare sade herr vice talmannen, om jag uppfattade rätt, att den befolkning på landet, som kommer efter den nuvarande generationen, skulle få vidkännas stora kostnader, då deremot den nuvarande generationen icke skulle få vidkännas några utgifter i och för kommunalskogarnes bildande. Hvilka utgifter är det då, som kommunerna få vidkännas i och för kommunalskogars bildande? Jag kan icke upptäcka någon annan utgift än den, som skulle förorsakas af skogens inhägnande eller stängsel, ty nu är förhållandet, att kommunerna kunna kostnadsfritt få plantor och frön från hushållnings-

sällskapen och landstingen, som fått anslag från staten för sådant ändamål. Jag kan således icke förstå, att denna kostnad för kommunerna skall blifva så stor. De räntefria lånen skola ju ej betalas förr, än kommunalskogarne lemna motsvarande afkastning, och öfriga kostnader för arbetet med sådd och plantering samt för tillsynen betäckas mer än väl af kommunalskogarnes biprodukter. I Tyskland anses biprodukten *plockved* eller *affallet* från Tysklands skogar lemna tillräcklig brännved för 700,000 arbetarefamiljer. Biprodukten *sommarbetet* betalas på våra nuvarande kommunalskogar med 6 à 10 kronor per kreatur. *Strömaterialet*, *löftägt* och *bark* representera stora summor. *Bär* och *svampar* lemna icke blott födoämnen, utan jemväl ett betydligt tillflöde af penningar, i synnerhet till de fattiga bär- och svampplockarne, och slutligen bör äfven det *nyttiga jagtbytet* betraktas som en biprodukt från kommunalskogarne, då dess fortbestånd är på det närmaste förenadt med skogarnes fortbestånd och utan tvifvel kommer att gifva en stor biinkomst genom fördelaktiga jagtarrenden, som redan nu i vissa skogstrakter uppgå till betydliga belopp.

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushåll-
ningens be-
främjande.
(Forts.)*

Nödvändigheten att föröka vår bästa nationalskatt *skogarne* i full öfverensstämmelse med vårt lands naturliga beskaffenhet och produktionsförmåga utgör ett fullt tillräckligt motiv för beviljandet af de räntefria lånen.

Vidare sade den ärade vice talmannen, att befolkningen vexlar på landsbygden. Är det något folk, som icke vexlar, så är det väl landbefolkningen. Denna är väl mera bofast än någon annan befolkning. — För mig synes det, att om nya kommunalskogar komme till stånd, så skulle denna för visso icke nyttiga vexling, om den eger rum, betydligt förminskas, ty kommunalskogarne utgöra en tillräcklig anledning för folket att stanna qvar, då det kommer i åtnjutande af de fördelar, som dessa skogar medföra.

Vidare nämnde herr vice talmannen, i afseende å det andra motivet för afslag, att det endast var ett uttalande i egna-hems-frågan, och sade, att jag i min motion sjelf framhållit en omständighet, som gaf anledning till ett sådant uttalande. Men det är ju alldeles klart, att det icke duger att bygga egna hem i sjelfva skogen, emedan man derigenom förstör den skog, i hvilken det egna hemmet ligger. Det är dessa lägenheter, som jag ansett så farliga för den ordnade skogshushållningen och skogens återväxt och uthållighet, och detta framhålles tydligen i motiveringen i min motion, och då jag vidare säger i min motion, att äfven lägenheter på allmännsgränsen böra införlifvas med skogen, så är ju icke fråga om andra än dem, som sköta sig så illa, att de icke böra vara qvar på dessa lägenheter. De äro rent af ett kräftsår för skogen och dess omnejd. Dessa vagabonder, som fått lägenheter i och på gränsen af skogarne, göra endast förfång å skogen och genom åverkan förstöra densamma. Men det är ju meningen att förekomma sådant. Jag trodde verkligen, att statsutskottet skulle förstå detta. Den ärade vice talmannen har emellertid endast framställt detta motiv såsom ett antagande eller ett uttalande, så att det torde icke betyda så mycket.

*Ifrågasatt
länefond för
skogshushäl-
ningens be-
främjande.*

(Forts.)

Det viktigaste skälet för afslag, som herr vice talmannen anförde, var det beträffande komitén. Detta skäl har dock den föregående talaren bemött. — Jag kan icke förstå annat, än att komitén skulle vara tacksam, om Riksdagen uttalade sig för denna sak, så att maninge principen fastslagen och af Riksdagen erkänd. Men det är förmodligen der, som sjuken ligger. Man vill icke hafva någon princip fastslagen, man vill icke *på detta sätt* hindra skogarnes odläggande, utan man vill, att privata skogsegare skola fortfarande innehafva och sköfva skogarne, oaktadt det i sjelfva verket icke finnes något annat sätt att lösa skogsfrågan än genom bildandet af nya stats- och nya kommunalskogar och derigenom rädda hvad som räddas kan af våra enskilda skogar, som af omständigheternas magt eljest *måste* gå sin undergång till mötes, hvaraf vårt lands välfärd så väsentligt beror och hvarmed vårt andliga och lekamliga, sanitära och ekonomiska samt sociala lif på det innerligaste sammanhänges.

Utskottets motivering, som endast innehåller 13 rader, för öfrigt ett olyckligt tal, synes mig vara af den beskaffenhet, att kammaren med anledning af hvad jag anfört borde återremittera ärendet till statsutskottet.

Herr Wijk: Jag vill gerna erkänna, att herr af Buréns motion innehåller en mycket vacker tanke. Men på samma gång måste jag bekänna, att, äfven om idén skulle vara riktig, jag anser tillämpningen deraf vara svår, om icke rent af omöjlig. Jag vädjar till herr af Burén sjelf och öfriga ledamöter af kammaren, om det är tänkbart, att man skulle få en kommunalstämma att besluta inköp af skog för kommunen, uppoffra penningar för att i en framtid möjligen få en inkomst. Det synes mig vara alldeles omöjligt, äfven om man, såsom herr af Burén föreslår, skulle få af staten ett räntefritt lån, som dock skall förr eller senare återbetalas. — Och hvilka inom kommunen skola deltaga i återbetalningen? Skall det gå efter allmän fyrk? Skola personer deltaga i inköp af en skog, hvilka icke få någon nytta deraf, då de flytta från kommunen? Hela förslaget i motionen synes mig alldeles omöjligt att realisera. Det är på denna grund, som jag varit med om det resultat, hvartill utskottet kommit.

Om man vill bevara skogen, tror jag det vara riktigast att gå den väg, som herr Tamm föreslagit och som af kammaren redan beslutats. För öfrigt tror jag det vara riktigast att än mera slå in på den väg, som Riksdagen redan gjort, nemligen att lemna rikare anslag till hushållningssällskap och landsting och med biträde af dem söka åstadkomma skogsodling inom olika delar af vårt land.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare derpå, att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 8—25.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

Herr statsrådet greve Wachtmeister: De af herrarne, som ett par tiotal af år varit med i Riksdagen, hafva säkerligen icke kunnat undgå att lifligt erinra sig de många vedervärdigheter, som på sin tid förorsakades af den s. k. teaterfrågan. — Äfven jag har under ganska många år varit i tillfälle att i vederbörande departement på nära håll följa denna frågas olika skeden, och jag kan försäkra, att i mina öron genljuda ännu de rop, som tid efter annan förnummos från teatern om hjälp i dess nödställda belägenhet. »Nu går det icke längre», hette det då litet emellanåt; man måste då försöka den ena utvägen efter den andra för att bereda teatern någon hjälp, för den närmaste tiden åtminstone. Om herrarne slå upp riksdagshandlingarne för dessa år, skola herrarne i nästan hvarje årgång finna längre eller kortare framställningar, af ett ganska mångskiftande innehåll, rörande teatern och dess verksamhet. Och dock är detta endast en mindre del af hvad som i frågan förefallit. Teaterinstitutionen hade i vårt land alltför vackra anor och en alltför vigtig kulturuppgift att fylla, för att den skulle kunna få dö, men lefva tycktes den ej heller kunna. Så kom en vacker dag, genom åtskilliga kraftiga viljors samverkan, den definitiva hjälpen. Då den nya operan reste sig, var operainstitutionen post tot discrimina inlupen i hamnen. Den nya operabyggnaden, hvilken, enligt hvad jag ber att få betona, tillkommit utan att staten behöft släppa till några medel, erbjuder en i alla afseenden tillfredsställande och tidsenlig lokal för operans verksamhet; det ökade antalet platser och de inbjudande anordningarna torde komma att bereda en betydligt ökad recettinkomst; och de till omkring 100,000 kronor uppgående hyrorna för de till uthyrning afsedda lägenheterna komma att bereda ett högst väsentligt bidrag till operaverksamhetens uppehållande. — Allt synes således tyda på att operans bestånd för en längre framtid kan anses betryggad.

Men under medgångens dagar är det ju skäl att tänka på all tings föränderlighet och förgänglighet. Om operahuset skulle genom ellsolycka förintas, kastas med ens allt tillbaka till det gamla osäkerhets- och ovisshetstillståndet. Det kan då icke förväna herrarne, om regeringen, med lifligt minne af förflutna tiders bekymmer, varit betänkt på att i tid söka förebygga deras upprepande, och därför föreslagit, att den nya operabyggnaden måtte brandförsäkras.

Det är visserligen sant, att alla de utvägar, som den nyare teaterbyggnadskonsten tillämpar för att förebygga ellsolycka och släcka uppkommen eld, här blifvit använda, men huru betryggande dessa åtgärder än kunna synas vara, så sväfvar dock öfver hvarje teater eldfaran som ett damoklessvärd. Äfven om olyckan icke är så fullständigt framme, att operahuset totalt brinner ned, så kan dock en partiel ellsolycka föranleda högst betydande utgifter. Herrarne behöfva endast tänka på den dyrbara dekoreringsen i salongen och i

*Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabyggnaden i
Stockholm.*

*Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabygg-
naden i
Stockholm.*
(Forts.)

fojern och kunna då lätt föreställa sig, hvilken skada de för eldens släckande erforderliga vattenmassorna kunna åstadkomma. En del bland herrarne hafva kanske sett det storartade och invecklade maskineri, som hör till operan. Skulle detta förstöras, komme dess återställande att kräfva betydliga summor. Nu säger visserligen utskottet, att utskottet antager, att, derest eldsolycka skulle drabba operabyggnaden, dess återställande i erforderligt skick blefve en statens angelägenhet, som komme att tillgodoses på enahanda sätt, som måste föränledas af inträffad eldskada å statsverkets öfriga oförsäkrade byggnader. Det perspektiv, som utskottet sålunda ställer i sigte, kan nog vara tillfredsställande för teaterinstitutionen såsom sådan. men jag ber att få erinra derom, att äfven om en endast partiel eldsolycka inträffar, så kan det, i fall teaterbyggnaden måste repareras för att teaterverksamheten skall kunna fortgå, hända, att det dröjer ganska länge, innan Riksdagen sammanträder, och då måste i följd af den inställda operaverksamheten betydande förluster uppstå.

Ser jag åter saken från statsverkets egen synpunkt, förefaller det mig, som om det vore fördelaktigare för staten, att eventuella utgifter undvekes genom att byggnaden brandförsäkras. Nu är det sant, att staten i allmänhet brukar vara sin egen assuradör i fråga om sina byggnader. Men ingen regel utan undantag, och sådana undantag finnas redan. Vi hafva t. ex. Stockholms slott. Slottet är brandförsäkradt — visserligen icke för hela värdet — sålunda, att detsamma är indeladt i 20 afdelningar, som ur synpunkten af eldfara ansetts vara på ett tillfyllestgörande sätt isolerade från hvarandra, hvilka afdelningar hvar för sig äro försäkrade för 200,000 kronor. Vidare har telegrafverket fått bemyndigande att försäkra sina byggnader, i hvilka ofta en dyrbar materiel är innesluten. Det kan å andra sidan finnas en del byggnader, som innefatta ett stort värde, men hvilka det dock icke är skäl att brandförsäkra därför, att de äro oersättliga, såsom t. ex. Gripsholms slott. Hvad nu beträffar operan, så förefaller det mig, som om det här skulle föreligga ett undantagsfall, der brandförsäkring vore på sin plats. Byggnaden har ett mycket högt värde, den har kostat omkring 5 millioner kronor och är på ett alldeles särskildt sätt utsatt för eldfara. Dessutom är det ändamål, för hvilket den användes, af ett specielt slag, som icke har någon jemförelse med statens verksamhet i öfrigt.

Dessutom ber jag att ännu en gång få erinra derom, att denna byggnad, som är värd omkring 5 millioner, har staten fått utan att den derför behöft tillsläppa några statsmedel. Den utgift, som skulle behövas för operahusets brandförsäkring, nemligen 18,314 kronor för år, bör därför icke vara så synnerligen afskräckande.

Jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Tornerhjelm: I likhet med herr finansministern anser äfven jag och utskottsledamöter med mig, att det naturligtvis skulle vara för teaterverksamheten ganska svårt, om genom en eldsolycka förhållandena skulle återföras till det förra tillståndet, då man ej visste på hvad sätt vi skulle kunna få en ny teater till stånd igen, och att försöka samma väg man nu gått, då teatern åstadkommit

genom enskildas initiativ och företagsamhet, vore väl knappast tänkbart. Man har då att välja emellan att antingen, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, besluta att försäkra byggnaden mot eldfara, eller ock att Riksdagen i detta fall, som i så många andra, låter staten blifva sin egen assuradör för att man må kunna vara säker om att kunna få en ny teater uppförd i händelse en eldsolycka skulle inträffa. Hvilken väg man här har att välja, är naturligtvis beroende på den åsigt man hyser i afseende å statens eganderätt till detta hus. Det har visserligen tillkommit på annat sätt än statens öfriga byggnader kommit till, helt och hållet på enskild väg, och staten har flera gånger förklarat sig icke vilja bidraga till teaterbyggnaden. Detta skäl kan ju möjligen tala för att, om också staten innehar detta hus såsom ett statens hus, det dock icke vore statens tillhörighet i samma grad som öfriga dess byggnader, och att man därför skulle kunna frångå principen om statens egen assurans och särskildt assurera teaterbyggnaden. Men då huset nu blifvit öfverlemnadt till staten och anses vara ett statens hus, får väl också antagas, att staten äfven betraktar det såsom sådant och alltså känner sig förpligtad att, om så skulle behövas, återuppbygga detsamma. Det var under den förut-sättningen, att ett bestämdt uttalande i den rigtningen skulle komma att åtfölja Riksdagens skrivelse i ämnet, som utskottet kommit till det slut utlåtandet innefattar, och här är, som herrarne behagade finna, uttalad den åsigten, att staten är sin egen assuradör, och utskottet har icke funnit af nödvändigheten påkalladt att i detta fall frångå berörda grundsats. Således skulle genom en riksdagsskrivelse i denna anda den grundsatsen vara fastslagen, att äfven i afseende å denna byggnad borde principen om statens eget assuradörskap tillämpas, nvarförutom utskottet, på sätt herr finansministern nyss anför, antagit, att, »derest olycka skulle drabba densamma, dess återställande i erforderligt skick skulle blifva en statens angelägenhet».

Under sådana förhållanden tror jag, att man kan gå in på statsutskottets här gjorda förslag, helst man ju vet, att de allra största försigtighetsåtgärder, vår tid känner att möta en inträffande eldfara, blifvit tillämpade på det nya teaterhuset. Riskan kan därför ej anses så synnerligen stor, och derest ett gynnsamt öde tillåter denna byggnad att stå lika länge som andra teatrar i allmänhet hafva stått, så blefve det en ganska nått summa, om årligen under en så lång tidrymd skulle betalas 18,000 kronor, och lätt nog skulle då kunna inträffa, att staten finge så godt som lösa sig till huset en gång till.

Herr statsrådet anförde, att undantag finnas från den regeln, att staten är sin egen assuradör, och bland dem vår dyraste offentliga byggnad, Stockholms slott, hvilket är partielt assureradt. Ja, det vore en tanke att möjligen tillämpa äfven på teaterbyggnaden, ty den är, så vidt jag vet, indelad, om ock icke uti så många sektioner som slottet, så likvisst i några sådana, hvilka äro så betryggande som möjligt skilda i förhållande till hvarandra. Terrassen är alldeles för sig, scenhuset likaså och salongen är för sig, hvarför, derest man vidtog en assuransåtgärd af den art, som herr statsrådet anför i fråga om kongl. slottet, skulle kostnaderna kunna betydligt nedbringas. Man ansåg inom utskottet, att med hänsyn till de årliga

*Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabygg-
naden i
Stockholm.
(Forts.)*

*Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabygg-
naden i
Stockholm.*

(Forts.)

premierna det skulle blifva alldeles för dyrbart att assurera byggnaden till sitt fulla värde, helst, i fall erforderliga säkerhetsåtgärder vidtoges, byggnaden i händelse af eldsolycka icke kunde antagas blifva annat än delvis förstörd.

Under förutsättning alltså, att den i utlåtandet förekommande motivering kommer in uti Riksdagens skrifvelse, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Hans excellens friherre von Essen: Det är väl sant, att staten i allmänhet är sin egen assuradör, och att utan Kongl. Maj:ts särskilda tillstånd icke några af kronans hus blifva assurerade. Sådana fall kunna emellertid uppvisas, och fördelarne hafva dervid varit ganska stora. Så veta vi t. ex., att Ottenby brunnit tvenne gånger, och sista gången detta inträffade, erhöles en brandskadeersättning af c:a 40,000 kronor, som var mycket välbehöflig för stuteriet, då stal-larne brunnit ned.

Man ansåg äfven, att Stockholms slott vore af den stora betydelse, att, såsom herr finansministern nyss nämnde, detsamma borde assureras, men en dylik åtgärd vore förenad med så stora utgifter, att då jag, i följd af den ställning jag innehar, härom skulle gå i författning, uppgörelse derom ej kunde träffas, derest slottet i sin helhet skulle försäkras. Men då brandchefen förklarade, att slottsbyggnaden vore indelad i från hvarandra fullständigt afskilda sektioner, så låte sig en assurering efter den principen genomföras, och dessa afdelningar äro nu betryggade genom en ersättning af 200,000 kronor i händelse af eldfara, hvarför premierna endast uppgå till 1,000 kronor per år.

Hvad beträffar teaterbyggnaden, så är ju denna kronans egendom såväl som tomten, och husets underhåll omhänderhafves af öfverintendentembetet, ehuru kronan eller Riksdagen i öfrigt ej åtager sig någon skyldighet med afseende på teaterverksamheten. Huset är ju tillkommet utan anslag från statens sida, uteslutande på enskild väg, och det intager sålunda en helt annan ställning än andra kronans hus. Om teatern brinner, männe väl då Riksdagen skulle finnas villig att anslå 4 à 5 millioner till uppförande af en ny teaterbyggnad — den saken torde få anses ganska oviss. Men det synes mig som, när denna gåfva nu blifvit till staten öfverlemnad, utan att Riksdagen har med något som helst anslag bidragit till densamma, det då ej vore för mycket begärdt eller rättare sagdt att kloketen bjöde, att Riksdagen betryggade institutionens bestånd mot eldfara genom att antaga den kongl. propositionen. Jag skulle knappast tro, att den väg man valt för kongl. slottet, att nemligen uppdelade detsamma i vissa sektioner, vore tillfredsställande i händelse teaterhuset blefve utsatt för en ödeläggande eldsvåda, jag tror ej att ett dylikt arrangement vore med hänsyn till byggnadens inredning fullt betryggande. Utgiften, 18,000 kronor om året, är onekligen betydlig, men å andra sidan är risken, det vet man af erfarenheten, då det gäller en teaterbyggnad, vida större än i fråga om byggnader i allmänhet. Huru väl dessa hus än i öfrigt kunna vara inrättade till skydd mot eldfara genom deras indelning i olika från hvarandra

skilda afdelningar, så hjälper det dock icke, när olyckan är framme, derom hafva vi nyss fått ett sorgligt bevis från Sveateaterns brand, hvilken jag var i tillfälle att beskåda. Det var ej tal om att kunna hejda det rasande elementet, utan hela husets inre strök med. Elden lät sig icke hejdas af hvarken jern eller sten, så intensiv var hettan. Visserligen voro här ej sådana särskilda försigtighetsmått iakttagna som vid den nya teaterbyggnaden, dock ansåg man, att de skulle vara betryggande mot en sådan total eldsolycka som den inträffade. Jag tillåter mig att yrka bifall till den kongl. propositionen.

Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabyggnaden i
Stockholm.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Jag skulle endast såsom svar på den siste ärade talarens fråga vilja ytterligare betona hvad som en min kamrat inom utskottet särskildt framhållit, att inom utskottet den uppfattningen, att staten skulle vara skyldig att, derest någon eldsolycka drabbade teaterhuset eller någon del af detsamma, återuppföra eller restaurera byggnaden till erforderligt skick, *icke mötte den ringaste gensaga*, och att, om detta kommer in uti en riksdagsskrivelse, Kongl. Maj:t väl lär vara oförhindrad att vidtaga nödiga åtgärder, derest en sådan olycka skulle inträffa. Derjemte torde jag få erinra om att den gamla operabyggnaden icke mer än en enda gång var utsatt för eldsvåda, dervid kostnaden för restaureringen uppgick till 39,000 kronor. Under sådana förhållanden, och då den nya teatern är uppförd på ett så systematiskt sätt gent emot eldfara, kan man våga hoppas, att risken i afseende å en sådan ej är större, än att, om eld skulle utbryta, den likväl kan begränsas.

Det var ju en fördel för Ottenby att utbekomma dessa 40,000 kronors brandstod, hvarigenom statsverket ej för ändamålet behöfde anlitas. Men, mina herrar, om man slår in på den bogen, att staten skall börja att assurera sina egendomar, fastigheter och inventarier, så blir det fråga om sådana afsevärda belopp, att en tillfällig ersättning på 40,000, ja, 100,000 kronor ej lär betyda så mycket.

Jag tror emellertid, att om Riksdagen vill bifalla den formulering, utskottet här har gifvit sitt yttrande, man bör kunna vara fullt förvissad om att, derest vårt nya teaterhus blefve härjad af eldsvåda, staten skulle komma att återuppföra det.

Herr Reuterswärd: Efter som jag haft något att bestyra med denna teaterbyggnad, skall jag bedja att äfven få yttra några ord i frågan. Det förefaller mig, att när staten får, utan att hafva tillsläppt ett enda öre, utaf den stora allmänheten och utaf det enskilda kapitalet ett teaterhus af minst 5 millioners värde, att de personer, som visat sig så intresserade för att skaffa Stockholms stad och hela landet denna konstanstalt, kunna hafva det anspråk på staten, att de erhålla visshet om att genom byggnadens assurering, om eldsolycka skulle inträffa och huset brinner ned, en ny byggnad i dess ställe blifver återuppförd. Ingen kan förutsäga, när den tiden inträffar, jag hoppas, att den aldrig skall inträffa, men hvad betyder för svenska staten denna bagatell af 18,000 kronor om året mot vissheten att, om eldsolycka inträffar, medel för ändamålet finnas, utan att man behöfver gå till Riksdagen och begära anslag.

*Anslag till
brandförsäk-
ring af nya
operabygg-
naden i
Stockholm.
(Forts.)*

Jag anser sålunda, att detta är en sådan obetydlighet för svenska statsverket, emot att man har trygghet för att, om eldsolycka inträffar, så finnas medel, för hvilka en ny teaterbyggnad kan uppföras. Jag säger ännu en gång, att det rent af är en skyldighet emot dem, som åstadkommit denna byggnad, att de äro förvissade om att, derest byggnaden brinner ned, en annan snart bliver uppförd i dess ställe, och att i stället för det nedbrunna de erhålla, om jag så får yttra mig, ett nytt konstens tempel.

Jag får alltså anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häri instämde herr *Åkerman*.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *vice talmannen* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 26 af sitt utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25;

Nej—71.

*Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
nunnan.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 4 och 7 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag behöfver icke här orda om den stora fara, som hotar våra skogar genom den s. k. »nunnan» uppträdande inom våra landamären. Den saken är för herrarne väl bekant; men jag vill upptaga till bemötande de skäl, som föranledt statsutskottet att föreslå nedsättning i det af Kongl. Maj:t begärda anslaget, 200,000 kronor, till 150,000 kronor. Utskottet säger då först att, »beträffande det belopp, som nu bör af Riksdagen för ändamålet anvisas, synes emellertid den kongl. propositionen icke innehålla all önskelig utredning». Men det tyckes mig vara väl mycket begärdt, att domänstyrelsen här skulle kunnat lemna en fullt noggrann utredning angående de åtgärder, som kunna vara behöfliga mot en skadeinsekt, om sättet för hvilkens bekämpande man ännu i vårt land saknar all erfarenhet. Utskottet har derefter särskildt fäst sig vid att extra jägmästaren Timberg, som varit utskickad till Tyskland för att studera »nunnefrågan», har beräknat medelkostnaden för den åtgärd, som innebure limning af stammar i äggbelagda bestånd, till 17 kronor per hektar, hvaremot embetsverket beräknat denna kostnad till 20 kronor. Timbergs skäl att hålla på den enligt tyskarnes erfarenhet erhållna summan 17 kronor, var att han ansåg att stamantalet per hektar i våra skogar minskade arbetet, om ock bristande öfning i detsamma skulle föranleda en högre kostnad. Men vi våga ej ha förtroende för denna åsigt, enär, förutom brist på erfarenhet och vana arbetare, tillkommer en omständighet här, nemligen att, i jämförelse med de tyska förhållandena, äro kommunikationerna svåra och terrängförhållandena dåliga i våra skogar, och dessa förhållanden komma ovilkorligen att göra de föreslagna åtgärderna dyrbarare än han beräknat. Jag tror således ej, att vi hafva beräknat för högt med dessa 20 kronor; tvärt om har en bekymmersam erfarenhet från den allra sista tiden lärt oss, att vår beräkning snarare är för lågt tilltagen. Ty vi hafva gått ut ifrån ett dagsverkspris af 2,50 pr dag, för hvilket pris det dock visat sig alldeles omöjligt att få tillräckligt antal arbetare, trots att fördelen af fria resor erbjudits arbetare från aflägsna folkrikare trakter. Det ser sålunda ut, som om det skulle vara alldeles nödvändigt att här öka dagspenningen med kanske 1 krona, men denna ökning betyder en ökning af 14,000 kronor för limningen och sålunda hela kostnadssummans höjande från 112,950 till 126,950 kronor för de af embetsverken föreslagna åtgärderna.

Om nu statsutskottets förslag att bevilja endast 150,000 kronor skulle gå igenom, så måste först derifrån dragas de 7,000 kronor, som Kongl. Maj:t beviljat för jägmästaren Timbergs förliden höst företagna utländska resa och för andra förutgående utredningar, och då återstår sannerligen icke mycket, endast 16,000 kronor, för att börja kriget mot nunnan uti de infektionshärdar, om hvilkas förekomst vi icke hafva någon klar kännedom, men som vi skola få reda på genom iakttagelser under våren och sommaren. Och dock är det helt säkert af ofantlig vigt att just kunna genom kraftiga åtgärder möta insektens första angrepp och att åtminstone kunna förekomma dess massökning. Jag tror således att den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna summan alldeles icke är för hög, hvaremot, om den föreslagna nedprutningen skulle godkännas, detta helt säkert komme att

*Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
nunnan.*

(Forts.)

Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
nunnan.

(Forts.)

verka mycket menligt och förminska den verkställande myndighetens förmåga att gagnande ingripa. Jag ber således att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr vice talmannen: Såsom den siste ärade talaren framhållit, har utskottet icke reducerat det föreslagna anslagsbeloppet på den grund, att utskottet skulle ansett, att något behof icke föreläge, utan var orsaken just den, som den ärade talaren påpekade, nemligen ärendets bristande utredning. Den gjorda utredningen visar faktiskt och klart, att 112,950 kronor äro behöfliga, men den visar ingalunda hvad som derutöfver möjligen kan komma att erfordras. Enligt mitt förmenande komma nog både 200,000 och kanske 500,000 kronor att behöfvas, men i afseende härå finnes ej och kan ju icke finnas någon som helst utredning. Det bär, som herrarne nogsamt veta, statsutskottet emot att bevilja medel för utgifter, i fråga om hvilka ej föreligger fullständig utredning, och det är skälet, hvarför utskottet nu stannat på halfva vägen. Vill kammaren taga steget fullt ut, så föreställer jag mig, att det icke kommer att röna något motstånd från dess ledamöter i statsutskottet, visst icke, ty detta är i hvarje fall endast ett förslagsanslag. För öfrigt, om icke 150,000 skulle räcka, men faran visar sig öfverhängande, så föreställer jag mig, att Kongl. Maj:st lär finna utväg att af disponibla medel förskjuta det belopp, som erfordras för att bekämpa denna i sanning förfärliga invasion.

Hans excellens herr statsministern Boström: Jag skall endast anhålla att få till hvad domänstyrelsens chef, greve Wachtmeister, nyss anført framhålla regeringens lifliga önskan, att dess proposition i denna fråga må bifallas. Det är sant, som kammarens vice talman nys uttalade, att här ingen utredning föreligger angående det anslag, som verkligen kan behöfvas. Men han medgaf ju också, att det icke är möjligt att åstadkomma en exakt beräkning angående denna fråga. Här är nemligen icke fråga om annat än erhållande af en kredit, för den händelse den skulle behöfva anlitas. Det är ju nu alldeles påtagligt, att denna farliga invasion har varat länge nog, innan den blef uppmärksammas, men det är också gifvet, att, sedan nu uppmärksamheten blifvit fästad vid denna fara, insekten skall påträffas flerstädes och man måste nödvändigtvis söka så fort som möjligt vidtaga åtgärder för att motarbeta densamma. När man därför, som vice talmannen gjorde, erkänner nödvändigheten af att erforderliga medel finnas tillgängliga för kraftiga åtgärders vidtagande, derest sådant visar sig vara behöfligt, synes det mig vara en malplacerad sparsamhet att vägra den kredit, som begäres af regeringen. Frågan gäller ju dock skyddandet af landets största nationalrikedom, våra skogar, och jag vågar därför hoppas, att kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Boström, Filip: Då jag varit i tillfälle att på ort och ställe se de verkningar, som denna förhärjande insekt åstadkommit inom de skogar i Södermanlands län, hvilka af densamma blifvit hemsökta, skall jag tillåta mig att yttra några ord. Jag tror nemli-

gen, i likhet med den förste ärade talaren, att det anslag, som här blifvit begärdt till denna insekts bekämpande, icke är för högt, utan snarare är allt för lågt tilltaget.

När denna skadeinsekt i början af 1850-talet första gången epidemiskt uppträdde i Ostpreussen, anslag man redan då ofantliga summor för att råda bot mot densamma, samtidigt dermed att man då använde militär för dess bekämpande. Såsom herrarne sett af en broschyr i frågan, hvilken utdelats i Riksdagens kamrar, så hafva vid de härjningar, insekten senast på 1890-talet anstält i Bäjern, ännu större statsanslag beviljats, i det att ej mindre än tre millioner riksmark anvisats för åtgärders vidtagande mot förödelser.

Jag är fullkomligt öfvertygad derom, att det icke står i mensklig magt att för de penningar, som här äro begärda, åstadkomma hvad man önskar. Dagsverkspriset, som här beräknats endast till kronor 2,50, är så lågt tilltaget och bristen på arbetsmanskaf så väl i de trakter, hvilka nu blifvit hemsökta, som öfver hela vårt land är så stor, att man icke kan få folk för att utföra de arbeten, som äro tillämnade. Härtill kommer ytterligare, att de arbeten med anordnande af isoleringslinier, hvilka, samtidigt dermed att staten vidtager sina åtgärder och upphugger demarkationslinier m. m., erfordras af de enskilde, äro så pass stora och kostsamma, att man icke kan noppas på att de nöjaktigt skola kunna utföra dessa arbeten. Såsom exempel kan jag anföra, att en enda person inom det härjade området eger en skogsareal af nära 4,900 hektar. Herr Timberg, som utredt den kostnad, som skulle erfordras för att göra upphuggning af småskog och ungskog ur den härjade arealen, har ansett, att det skulle gå till mellan 30 och 40 kronor per hektar, och detta skulle alltså för egaren af det nyss nämnda området medföra en utgift af inemot 150,000 kronor; en sådan utgift tror jag dock icke man kan förutsätta, att han kan ikläda sig. Och äfven om han mäktade det, tror jag näppeligen, han skulle kunna erhålla all den arbetskraft, som dertill erfordrades.

Af den förut omnämnda broschyren framgår, huru den härjade skogen i Bäjern såg ut. Jag skall då be att få konstatera, att den vackra timmerskogen i de härjade trakter, jag besökt, hade precis samma utseende. Hvarje trädstam var höljd af dessa fjärlilar, och i luften svärmade de i millioner. Vid tiden för mitt besök på platsen, hvarefter jag inlemnade min första rapport till chefen för kongl. civildepartementet, hade man ännu ingen visshet om huru vida dessa fjärlilar skulle svärma ut från det redan ödelagda eller skadade området, men sedan rapporten afgifvits, erfor man, att stora svärmar gafvo sig af på långa distanser på tre à fyra mil från det sköflade området. Så snart detta förhållande blifvit konstateradt, lät jag genast en skrifvelse utgå till de länsmän, inom hvilkas distrikt svärmarna antogos hafva slagit ner, för att söka få utrönt, hvar dessa svärmar befunno sig, samt derefter kunna i tid vidtaga de åtgärder, som domänstyrelsen ansåg vara erforderliga. Dylika uppgifter kunde emellertid icke erhållas. Säkert är dock, att just på grund af dessa svärmningar härjningarne under loppet af år 1899 komma att visa sig vara ofantligt mycket mera vidsträckta än man hittills anat.

*Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
numnan.*

(Forts.)

Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
nunnan.
(Forts.)

Jag tror således, att det varit lyckligt, om ett vida större anslag, än det nu af Kongl. Maj:t begärda, hade blifvit äskadt. Under nu varande förhållanden samt under uttalande af den förhoppning, att Kongl. Maj:t af disponibla medel må kunna utanordna de summor, som under detta års lopp kunna komma att erfordras utöfver det äskade anslaget af 200,000 kronor, tillåter jag mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å statsutskottets hemställan.

Herr Nordenfalk: Jag har någonstädes sett uppgifvas, att den åsigtan uttalats, ehuru visserligen icke från denna kammare, att statsutskottet alltid bör pruta på Kongl. Maj:ts förslag, äfven om ingen som helst anledning dertill förefinnes i sakens natur, utan derför att, derest hvad Kongl. Maj:t begärt beviljades, Kongl. Maj:t skulle kunna göras till slösare! Jag vet nu icke, om och i hvad mån denna åsigt är utbredd bland utskottets ledamöter, men det vet jag, att enligt min uppfattning utskottets skäl i detta fall icke uppväga de skäl, som af Kongl. Maj:t blifvit anförda.

Nu äro ju bland vårt lands flera rika tillgångar, hvilka, rätt vårdade, öppna vidsträckta utsigter till framtida allmänt och enskildt välstånd, våra skogar kanske en af de allra förnämsta, och säkert är, att de äro och i hvarje fall förtjena att vara landets skötebarn. Nu kommer underrättelse derom, att detta har drabbats af en sjukdom, hvilken kanske kan få en dödlig utgång, och då vill man pruta på det belopp, som kräves för erhållande af den läkarehjelp, som är nödvändig för att sätta det på fötter igen.

Jag tror, att detta hvarken kan vara rätt eller klokt handladt. En förständig man, om saken anginge honom sjelf, skulle helt säkert resonera som så, att han i ett dylikt fall hellre borde betala för mycket än för litet, när nu beloppet icke kunde bestämmas på förhand. Kammaren synes mig nu vara så mycket mera oförhindrad att gå denna väg, som den med kändedom om den sparsamhet, som för närvarande råder inom hela administrationen ifrån dess högsta topp ända till dess lägsta trappsteg, kan vara förvissad om att de medel, som ej äro för ändamålet nödvändiga, åter tillgodokomma statsverket.

Jag yrkar följaktligen, i likhet med flere föregående talare, att kammaren, med afslag å utskottets förslag, behagade bifalla Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Herr Bremberg: Derest området för ifrågavarande skadeinsekts härjningar varit begränsadt, skulle man med mera jemmod kunnat emotse den ödeläggelse, som antagligen af densamma kommer att anställas. Men då det nu blifvit konstateradt, att den uppträdt på flera ställen, långt skilda ifrån hvarandra och från den ursprungliga härden, så är det att befara, att under kommande år allvarliga härjningar å våra skogar komma att ega rum. Jag har derför ej kunnat förstå, att statsutskottet velat nedsätta det belopp, som Kongl. Maj:t för ändamålet begärt, då följderna deraf skulle kunna blifva ganska ödesdigra så väl för våra skogar som för vår ekonomi. Det är ju

för öfrigt helt naturligt, att af detta anslag, om det beviljas, icke kommer att användas mera än som ovilkorligen behöfves.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr grefve och talman, att få yrka afslag på statsutskottets förslag och bifall till regeringens hemställan.

*Angående
åtgärder
mot skogs-
förödelse
af insekten
nunnan.*

(Forts.)

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 4 och 7 innevarande mars bordlagda utlåtanden:

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende, och

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 4 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 27, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

På framställning af herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, beslöts, att föreliggande utlåtande skulle företagas punktvis till afgörande och 4 punkten så, att först förekomme momentvis Kongl. Maj:ts förslag beträffande allmänna vilkor och bestämmelser i afseende å statsbidrag till väg-anläggningar m. m. och sist utskottets hemställan.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Första Kammarans Prot. 1899. N:o 11.

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägnä-
läggningar
m. m.

Punkten 4.

*Kongl. Maj:ts förslag beträffande vilkor för statsbidrag till väg-
anläggningar m. m.*

Mom. 1.

Herr Lindgren: Det lär vara omöjligt att låta det första af de moment, som afse dessa vilkor, passera utan anmärkning, derest man öfver hufvud taget har något, man skulle vilja säga angående vilkorsbestämmelserna. Ty det ligger i sakens natur, att ett organiskt samband bör ega rum dem emellan. Jag föreställer mig sålunda, att man i allmänhet icke kan diskutera hvarje moment för sig utan att beröra de öfriga.

De vilkor, som här förekomma, äro, såsom vi se af betänkandet, precis samma vilkor, som gång efter annan blifvit af Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämda. Men just på grund häraf saknas uti dessa vilkor den enhetlighet, öfverskådlighet och klarhet, som öfver hufvud taget vore önskelig. Vi finna af betänkandet, att så är förhållandet särskildt beträffande det beslut, som i fjol fattades i detta ärende, angående landstings ansvarighet för mindre hamnars underhåll. Denna bestämmelse har mångenstädes af myndigheterna uppfattats sålunda, att det ej fans någon möjlighet att erhålla anslag till mindre hamnar med mindre än att landstingen iklädde sig en sådan ansvarighet, då man förestälde sig, att det gamla stadgandet var genom det nya beslutet upphäfdt. I enlighet med denna uppfattning har åtminstone Malmöhus läns landsting handlat under sistlidne höst. Utaf det nu föreliggande betänkandet framgår emellertid, att så ingalunda varit meningen. Det föreliggande betänkandet klargör nemligen detta med all önskvärd tydlighet, så att numera ingen missuppfattning i detta hänseende behöfver uppstå.

Men läser man igenom vilkorsbestämmelserna, sådana som de blifvit uppställda, samt tager del af hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrat, så finner man, att det endast är en redaktionsförändring, som egt rum, nemligen ett sammanförande af skilda riksdagsskrifvelser, hvarigenom enligt utskottet åstadkommits ett ordnad helt med öfversigtlig reda och klarhet.

Då jag för min del i viss mån är intresserad utaf ett hamnbyggnadsföretag, så har jag varit uppfördrad att söka förskaffa mig en öfversigt af de stadganden, som der vid lag äro gällande. Men när jag läser ifrågavarande vilkorsbestämmelser, så måste jag erkänna, att jag icke förstår en del af dem, och det synes mig som om alls ingen öfverskådlighet och ordning rådde i deras uppställning. Uti första och andra momentet meddelas vissa detaljbestämmelser, men först uti tredje momentet angifves till hvad ändamål statsbidraget får användas.

Moment 5 har följande lydelse: »Då ett arbetes utförande öfverlemnas till menighet, bolag eller enskilde, bör alltid kontrakt derom vara i vederbörlig ordning afslutadt samt af Kongl. Maj:t eller, efter erhållet nådigt bemyndigande, af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

godkändt o. s. v. Ett kontrakt skall väl alltid afslutas mellan tvenne kontrahenter, men om kontraktet särskildt skall godkännas af Kongl. Maj:t eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, så ingås det väl icke med någon af dem, ty i sådant fall vore ju kontraktet, i och med detsamma det ingicks, gilladt af dem. Ätminstone för mig ställer det sig svårt att utleta, emellan hvilka kontrahenter detta kontrakt skall afslutas.

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

När jag sedan läser fortsättningen, finner jag visserligen, att den ena kontrahenten skall förbinda sig att tillskjuta hvad som fattas i byggnadskostnaden. Denne kontrahent måste då vara den, som fått statsbidraget. Hvem den andre kontrahenten är, framgår icke af fortsättningen. Det kontrakt, som skall upprättas, säges vidare skola behandla förhållanden, som angå en arbetsdirektion, och längre fram i momentet heter det, att direktionen skall hafva vård om hamnen, sedan denna blifvit färdig. Bestämmelserna äro sålunda mycket oklart affattade. För resten förekommer i mom. 3 en föreskrift af denna lydelse: »skolande menighet, bolag eller andra vederbörande, hvilka antagas komma att af ett genom statsbidrag understött företag hafva nytta, genom kontant tillskott, materialier, arbete eller andra bidrag enligt ofvan angifna proportion af respektive minst en tredjedel, minst tre tiondedelar eller minst hälften bestrida den återstående, icke af statsmedel anvisade andelen af kostnaderna. Detta synes mig stå i fullständig strid med hvad som förekommer i mom. 5.

Det vore onekligen mycket lämpligt, att hvar och en, som hade nytta af ett så stort företag, bidroge till dess genomförande, men det heter i mom. 5, att den menighet eller enskilde, som fått statsbidrag, skall tillskjuta hvad som behöfs derutöfver, och icke, att hvar och en, som har nytta af företaget, skall lemna tillskott. Vid större företag af här ifrågavarande art, t. ex. farleds upprensning, är väl i allmänhet så, att det finnes åtskilliga, som äro deraf intresserade och vilja offra något därför, fiskare, handlande och egare af jord vid farleden, men det kan vara en stor mängd personer derjemte utefter vattendraget, som få nytta af företaget, men icke äro benägna att deltaga deri. Det vill synas, att enligt mom. 3 dessa senare skulle kunna tvingas att bidraga, men enligt mom. 5 behöfva de ej tillskjuta något, utan allenast den eller de, som åtagit sig att rangera saken.

I mom. 8 talas också om ett kontrakt. Innan någon del af statsbidraget får utbetalas från statskontoret, skall der presenteras ett om arbetets utförande afslutadt och godkändt kontrakt. Detta skall naturligtvis vara afslutadt med någon och godkändt af någon annan. Jag har svårt att veta, om här menas samma kontrakt som i mom. 5.

Jag skulle också vilja yttra mig angående landstingets ställning till frågan om underhåll af mindre båthamnar. Men detta kan måhända lämpligen anstå till litet längre fram.

Hvad jag här velat uttala har varit min mening, att lika visst som den föreslagna redaktionsförändringen af det beslut, som förra riksdagen fattades rörande landstingets ansvarighet för hamns underhåll under vissa omständigheter var nödvändig, lika visst är det önskligt, åtminstone för så vidt dessa bestämmelser skola vara för

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.

den stora allmänheten förståeliga, att samtliga vilkor uppställas i logiskt och organiskt sammanhang, så att reda och klarhet åstadkommes. En mera omfattande omredigering synes mig därför behöflig.

(Forts.) Efter härmed slutad öfverläggning godkändes nu föredragna moment.

Mom. 2—7.

Godkändes.

Mom. 8.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Till de generella anmärkingar, som den förste ärade talaren gjorde vid föredragning af mom. 1, skall jag bedja att få foga ett uttalande af mina betänkligheter rörande bestämmelserna i det nyss upplästa momentet.

Som kammaren behagade finna, skiljer sig den hemställan, som här är gjord, från motionärernas förslag i ärendet så till vida, att utskottet velat uppställa *landstinget* såsom den enda lämpliga och möjliga garanten för vidmagthållande af mindre fiskehamnar, under det att motionärerna sett mindre på hvem som är garant, men mera på att statens säkerhet blir betryggande. Och då jag inom utskottet sökt förfäktat hufvudsakligen den uppfattning, som herr Ljungman i sin motion i ärendet uttalat, ber jag att få nämna, att detta alldeles icke skett för att i någon mån eftersätta statens rätt, utan emedan jag anser, att, om så detaljerade bestämmelser blifva fastslagna, kommer hela förslaget att vara opraktiskt. Jag skulle vilja rigta en vördsam fråga till de herrar, som äro landstingsmän: om nu Riksdagen antager det föreliggande förslaget, tro herrarne verkligen, att våra landsting kunna komma att vilja tillförbinda sig en sådan ansvars-skyldighet för everldelig tid, som här är i fråga, kunna de förmås åtaga sig att ansvara för framtida underhållet af en obetydlig hamn, som icke kan samla omkring sig ett större länsintresse? Jag tror det icke. Och den erfarenhet, som tills dato gjorts beträffande dylika hamnbyggnadsföretag, visar till fullo, att min åsigt är välgrundad. Icke ett enda af de företag, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat och till hvilka medel blifvit beviljade, har kunnat grundas och utföras med iakttagande af vilkoret, att landstinget skulle ikläda sig ansvar för framtida underhållet. Jag vill visst icke förneka, att icke något enstaka hamnbyggnadsföretag kan tillvinna sig sådant intresse hos ett landsting, att detta kan finnas villigt att för det-samma ikläda sig sådant ansvar; men det måste då vara fråga om en hamn, der man väntar sig större ångbåtskommunikation, som bereder stora intrader, och der kanske ett affärscentrum kan väntas uppstå. Här afses emellertid ej sådana hamnar, utan företrädesvis mindre fiskehamnar, sådana som hafva betydelse allenast för den kommun, i hvilken de äro belägna, men som i allt fall äro livsvilkor för den befolkning, som är bosatt der.

För att ett landsting skulle kunna fullgöra en sådan skyldighet, hvarom här är fråga, att sörja för framtida underhållet af en hamnanläggning, fordras också, att i landstingets tjänst skulle stå fackmässigt utbildade organ, som kunde egna sin uppmärksamhet åt afhjelpandet af uppkommande brister å hamnanläggningarna. Jag har äran tillhöra ett landsting, som inom sitt område har många tiotal smärre fisklägen. Skulle nu detta landsting ikläda sig en sådan ansvarsskyldighet, som här är uppställd som vilkor, för att fisklägena skulle kunna komma i åtnjutande af större statsanslag, skulle många svårigheter uppstå. För hvarje företag af ifrågavarande art skulle bildas en hamnfond till hvilken skulle ingå och redovisas så väl statsbidraget som öfriga inkomster och från hvilken alla utgifter för underhåll komme att utgå. Ändring af afgifternas belopp, i händelse de ej räckte utgifterna, måste också föreslås af landstinget hos Kongl. Maj:t. Det blefve ganska mycket för landstinget att göra, beroende på hamnarnes antal. Och säkert är, att det viktigaste af allt, nemligen sjelfva underhållet af hamnen, icke kan genom ett landsting med dess nuvarande organisation behörigen ombesörjas. Jag ber att få påpeka, att det är ett oeftergifligt vilkor, att hvarje skada, som inträffar på en hamnbyggnad, skall ögonblickligen botas, för att icke skadan kanske lätt nog skall antaga stora dimensioner. En veckas eller blott några få dagars dröjsmål kan vålla en betydligt större lagningskostnad, än som eljest behöft nedläggas. Huru skulle landstinget kunna hålla uppsigt öfver alla inom dess område varande, till en del mycket aflägsat belägna hamnar? Vore det ej bättre, att de i hamnanläggningarna direkt intresserade hade detta bestyr?

I utskottets betänkande talas särskildt om den behandling, som i åtskilliga landsting kommit frågor om hamnanläggningar till del. Det säges bland annat, att i ett landsting — jag tror att det var Blekinge läns — den utväg anvisats, att landstinget skulle genom underborgens af de i hamnanläggning direkt intresserade skaffa sig önskelig säkerhet. Men är denna säkerhet god för landstinget, borde den också kunna accepteras af staten sjelf utan en anslagsförbindelse från landstinget. Och när reparationskostnader förekomma, blir det alltid svårt, när det är två intressenter. Jag ber att få framhålla, att det icke finnes någon bestämmelse, som man har att tillämpa under mera skiljaktiga förhållanden än den ifrågavarande. I de län, der det finnes skärgård, i Bohuslän och Blekinge, finnas naturliga hamnar, och har man en gång fått dem i ordning, är det sannolikhet för, att de skola vara i godt stånd länge. På en öppen kust såsom i Halland och Skåne måste man deremot företaga dyrbarare byggnader för åstadkommande af en hamn, men ändå kan en enda storm förstöra hela anläggningen. Risken är der så stor, att af denna anledning helt visst från landstingens sida skola möta stora svårigheter. Vid alla andra företag, der staten är intresserad, men fordrar medverkan, stipuleras icke så stränga och trånga vilkor som här. Jag ber att få erinra om en sammanställning, som alltid förekommer, när det gäller statsanslag till jernvägar: *landsting, kommuner eller enskilda*; och af hvilken som helst bland dessa mottager staten den ökade garantien. Här fordrar man uteslutande landstingets biträde.

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.

(Forts.)

Jag förstår nog, att den sista kategorien, enskilde, här icke kan komma i fråga, eftersom det fordras förpligtelse för everldelig tid. Men deremot vågar jag vidhålla, att det torde vara af fisklägena eller kommunen man bör fordra garantierna, enär dessa intressenter hafva lättare att uppfylla en dylik garanti än ett landsting.

Jag har, herr vice talman, nu icke något yrkande att framställa, därför att, då jag inom utskottet sökt framhålla dessa mina åsikter, men der icke vunnit någon större anslutning, jag nog förstår, att, äfven om kammaren kan antagas vara välvilligt stämd mot några af de synpunkter jag velat göra gällande, jag i anseende till frågans omfattning dock icke kan på rak arm framställa ett yrkande, som är egnadt att samla majoritet, utan, om ändring skall komma till stånd, förnyad behandling i utskottet därför är af nöden. Men jag vidhåller min uppfattning och vågar särskildt betona, att, om dessa stränga bestämmelser skola kvarstå, mycken glädje icke är att vänta af de vackra ord Riksdagen använde förra året, då den uttalade sig för önskvärheten af att genom statens försorg understöd kraftigare än hittills lemnas åt de mindre fiskehamnarna. Då förstod Riksdagen hvilken ofantligt vigtig roll dessa hamnar hafva och huru mycket de äro förtjenta af uppmärksamhet.

Jag har nu icke något yrkande.

Herr Fränckel: De flesta här närvarande torde erinra sig, att, då detta ärende förra året behandlades, man endast med största försigtighet gick in på frågan om förändring af de vilkor, som varit gällande beträffande statsunderstöd till mindre hamnanläggningar. Och hvarför? Jo, därför att ifrågavarande bidrag lemnas *utan återbetalningsskyldighet* och sålunda i likhet med en mängd andra dylika böra utlemnas endast med största försigtighet samt vilkoren för bidragens utlemnande förty endast med största försigtighet böra förändras.

Huru föreläg frågan förra året? Jo, förut hade understöd till mindre hamnanläggningar fått beviljas endast intill $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden, och den återstående tredjedelen hade måst anskaffas af vederbörande sjelfva. På framställning från olika orter samt från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslog Kongl. Maj:t, att understöd till sådan anläggning borde få utgå med mera än $\frac{2}{3}$, med ända till $\frac{9}{10}$ af den beräknade kostnaden. Man var dermed inne, om jag så får säga, på ett alldeles nytt område i fråga om dessa understöd. Ty, mina herrar, när man kan gå så långt med statsmedel, att man för ett sådant ändamål, som här afses, kan få deraf använda ett belopp, uppgående till $\frac{9}{10}$ af hela kostnaden och således vederbörande intressenter hafva att bidraga med endast $\frac{1}{10}$, går understödet nästan öfver i att blifva ett statsanslag, ensamt tillräckligt för ändamålet. Den återstående tiondedelen kan, vågar jag påstå, man både hafva och mista. Hvad var naturligare, än att man insåg, att här var fråga om så små arbeten, att, om dessa skulle kunna komma att utföras, detta måste ske nästan helt och hållet för statens räkning, dock utan att någon säkerhet förefans för det framtida underhållet. Då finge man tillskapa en särskild organisation för hållande af uppsigt öfver

användandet af de medel, som staten derefter skulle bestå för så beskaffade arbeten. Men huru? Detta hade också väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt uttalande i ärendet före propositionens afgifvande starkt betonat. Ty väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade med styrka framhållit, att, om det ock vore önskligt, att gränsen för statsbidrag till mindre hamnanläggningar höjdes till $\frac{9}{10}$ af kostnaden, man likväl måste noga se till, huru man skulle kunna få underhållet af hamnen betryggadt. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sökte också göra gällande, att, om full trygghet i nämnda afseende skulle vinnas, man måste taga de lokala myndigheterna till hjälp, och hänvisade på landstinget såsom det forum, till hvilket man dervid rätteligen borde vända sig. Men det var icke ensamt för underhållets betryggande, som man ville anlita lokal hjälp, utan äfven därför, att, då understöd begärdes för ett så litet företag, det vore nödvändigt, att en lokal myndighet kontrollerade, dels huru vida företaget verkligen vore af behovet påkalladt, dels hvilka utsigter funnes för, att en så beskaffad anläggning skulle blifva för framtiden underhållen. Det var på sådana grunder Riksdagen efter mogen öfverläggning beslöt, att anslag till mindre hamnanläggning skulle få utgå med ända till $\frac{9}{10}$ af kostnaden, med vilkor att $\frac{2}{9}$ af anslaget skulle afsättas till en under vederbörande landstings förvaltning stäld underhållsfond, och att landstinget skulle iklåda sig skyldighet att ansvara för hamnens framtida underhåll. Nu är man i år redan framme och vill vidtaga ändring i dessa bestämmelser. Man åberopar den erfarenhet, som skall hafva vunnits under loppet af ett år, att det nemligen visat sig omöjligt att komma i åtnjutande af anslag, för hvars erhållande fordras landstingets biträde. Af denna anledning vill man nu efter blott ett års förlopp ändra de i fjor fastställda vilkoren. Går man till utskottets betänkande, finner man emellertid med afseende på de exempel, som äro anförda såsom bevis för, att det skulle vara omöjligt att få landsting att åtaga sig skyldigheten att underhålla dylika småhamnar — erfarenheten, säga motionärerna, går i den riktning, att landstingen ej kunna förmås dertill — att några landstings afslag på framställningar om ansvarsförbindelser icke berott på, att landstingen ansett sig icke under några förhållanden böra iklåda sig ansvar för hamnars framtida underhåll, utan berott på helt andra skäl.

Om nu, som här ifrågasatts, kammaren skulle gå in på återremiss af förevarande fråga, skulle återremissen naturligtvis afse att få en förändring i dessa vilkor. Jag talar nu icke om den redaktionsförändring, som en ärad talare här förordad. Ty den föreslagna redaktionen är precis densamma, som nu länge egt bestånd, med undantag deraf att Kongl. Maj:t hemställt om en obetydlig förändring i syfte, att det skall blifva tydligare utsagdt, att, när statsbidrag ej öfverstiger $\frac{2}{3}$ af kostnaden, det icke skall behövas, att landstinget ikläder sig ansvar, men att detta deremot är nödvändigt för anslagets utbekommande, när det öfverstiger $\frac{2}{3}$ af kostnaden. För omredigering kan således icke gerna tariffas någon återremiss, utan skulle väl återremissen afse allenast att få de ifrågavarande vilkoren förändrade i afseende på underhållet. Jag ber att få ännu en gång betona den risk man skulle löpa, om man, som herr Ljungman föreslagit,

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*
(Forts.)

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.

(Forts.)

släppte efter och utan vidare medgäfvne, att hvem som helst kunde få ikläda sig den erforderliga garantien för underhållet. Hvad blefve då följden, mina herrar? Jo, att vederbörande anslagssökande blefve beroende af godtycke, af huruvida vederbörande ansåge den presterade säkerheten god eller ej. Är det ej bättre att stå fast vid hvad Riksdagen förra året beslöt och utskottet nu sökt få bibehållet? Är det ej bättre att hafva bestämdt utsagdt, hvem som skall ansvara för underhållet? Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att, om man icke fordrade, att någon skulle ikläda sig ansvar för framtida underhållet, beträffande en stor del sådana mindre hamnanläggningar, till hvilka staten lemnade bidrag med öfver $\frac{2}{3}$, kanske $\frac{9}{10}$ af kostnaden, följden sannolikt blefve den, att de alls icke komme att tillbörligt underhållas och då icke heller skulle komma att medföra den nytta man med dem åsyftat. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också i sitt i fjor afgifna betänkande i detta ärende framhållit, huru viktigt det är, för att en hamns underhåll icke skall blifva onödigt dyrt, att man aldrig uraktlåter att reparera de små skador, som uppstå på den. Och det behöfver ej sägas för dem, som här behandla frågan, att just för så beskaffade arbeten som de ifrågavarande det verkligen är af högsta vikt, att sådana uppkomna skador afhjelpas genast, emedan hela anläggningen eljest lätt råkar i förfall.

Om jag sammanfattar hvad sålunda anförts, kan jag icke finna annat, än att Riksdagens beslut förra året var ett lyckligt beslut, och att genom den förändring Kongl. Maj:t vidtagit med afseende å bestämmelsen om särskilda vilkor rörande mindre hamnanläggningar, denna bestämmelses innehåll blifvit fullt klart framställt, så att anslagssökande kunna förstå, att, om de nöja sig med ett bidrag, ej öfverstigande $\frac{2}{3}$ af kostnaden, det icke behöfvos någon särskild ansvarsförbindelse af landstinget, men deremot i sådana fall, då högre anslag af staten begäres. Efter mitt förmenande betingar icke heller den erfarenhet, som föreligger, på något sätt, att redan ett år efter tillkomsten af ett så noga genomtänkt beslut som det, hvilket Riksdagen förra året fattade i detta ämne, i den ifrågavarande bestämmelsen bör vidtagas någon förändring. Jag kan därför icke beträffande förevarande moment annat än yrka bifall till utskottets förslag, som afser, att de af Kongl. Maj:t deri föreslagna vilkor må af kammaren förändrade godkännas.

Herr Lindgren: Jag törs icke motsäga den föregående talaren i hans påstående, att det beslut, som Riksdagen sistlidet år fattade i detta ämne, var noga genomtänkt. Men jag tror, att, när det nu skall realiseras, det visar sig möta ganska stora svårigheter. Deremot vill jag bestrida hans uttalade uppfattning beträffande landstingens motiv för sin vägran att åtaga sig ansvaret för hamnunderhåll. Afslaget från Malmöhus läns landsting hvilade på helt och hållet principiell grund. Man ingick der icke i någon pröfning af, huruvida den der ifrågakomna hamnanläggningen vore gagnelig och ändamålsenlig, utan landstinget uttalade, att efter dess förmenande det vore mot dess uppgift stridande att åtaga sig en sådan skyldighet, då landstinget

saknade organ för dess fullgörande. Denna uppfattning tror jag hafva god grund för sig. Landstinget är ej någon administrativ myndighet.

För öfrigt har man anfört, att det skulle vara fördelaktigt, att landstingen pröfvade, huruvida en föreslagen hamnanläggning vore för orten och det allmänna nyttig. För min del tror jag icke, att landstinget just är så synnerligen egnadt att verkställa en sådan pröfning. Ty der vid lag komme lätt personliga intressen och personligt inflytande att spela in. Pröfningen torde mera sakligt och fullständigt kunna utföras af Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Dessutom synes den ifrågavarande anordningen rätt konstlad. Hvad är afsedt att vinnas för de små hamnarne? Jo, deras intressenter skola få statsbidrag till mera än $\frac{2}{3}$, högst $\frac{9}{10}$ af kostnaden. Detta låter ju bra. Men för arbetets utförande få i sadant fall disponeras endast $\frac{7}{9}$ af de $\frac{9}{10}$, under det intressenterna i ett hamnbyggnadsföretag, som icke står under landstingets beskydd, få $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden sig tilldelade. Hvad är skillnaden mellan $\frac{2}{3}$ och $\frac{7}{9}$ af $\frac{9}{10}$? Har jag räknat rätt, 5 procent. I stället för 20 kronor, som få uppbåras af intressenter, som icke stå under landstingets beskydd, få intressenter under landstingets beskydd till hamnbyggnadens utförande uppbära 21 kronor. Detta är icke så mycket mera. Det är visserligen sant, att $\frac{2}{9}$ då också afsättas till en underhållsfond. Emellertid tror jag, att, om staten behölle de $\frac{2}{9}$ och sjelf bidroge till underhållet, nar så pröfvades nödigt, staten hade mycket bättre tillfälle att öfvervaka och stödja de lokala hamnstyrelserna än landstingen. I allmänhet torde väl en hamn, byggd i enlighet med en af sakkunnig myndighet godkänd plan, kunna underhållas medelst hamnumgålderna. Är sådant vid något tillfälle icke möjligt, så torde — der intressenterna icke ensamme förma att bekosta det erforderliga reparationsarbetet — ett understöd från statsmedel icke böra förvägras.

Jag har vid detta moment, liksom vid det föregående tillfälle, då jag i ärendet yttrade mig, icke något yrkande att göra, men jag har dock velat framställa dessa anmärkningar, då jag är af den öfvertvungen, att de vilkor, som här uppställts för erhållande af statsanslag till mindre hamnbyggnader, i mycket hög grad äro i behof af revision och redaktion, så att de olika momenten blifva ytterligare omarbetade och bättre sammanställda. Äfven det materiella innehållet behöfver ändras, så att icke det ena momentet strider mot det andra. Jag håller äfven före, att bestämmelserna rörande de hamnar, som stå under landstingens beskydd, behöfva en revision.

Då jag nu uttalar mig i denna fråga utan att göra något yrkande, har det skett endast för att väcka uppmärksamheten på de synpunkter, som jag i ena eller andra afseendet ansett beaktansvärda. Och hoppas jag, att den tid skall snart komma, då vi kunna få denna sak ordnad på ett bättre och mera tillfredsställande sätt.

Herr Wijk: Såsom förut omnämnts, framlade Kongl. Maj:t vid förra riksdagen förslag om att till mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar, skulle lemnas statsanslag till högst nio tiondedelar af den beräknade kostnaden. Denna framställning beviljade Riksdagen, men

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)*

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

med tillägg, att två niondedelar af anslaget skulle afsättas till en fond, och att vederbörande landsting skulle icke allenast omhändertaga denna fond, utan äfven för all framtid iklåda sig ansvaret för hamnens underhåll. Otvifvelaktigt var detta mycket tillfredsställande, från statens synpunkt sedt. Men man har nu, enligt framställningar af motionärer från Bohuslän och Halland, funnit, att landstingen icke velat åtaga sig detta ansvar — något, som jag alls icke förvänar mig öfver. Hade jag deltagit i landstingets förhandlingar, så skulle jag icke velat vara med härom. Jag kan nog förstå, att landstinget kan vilja gifva anslag till sådana ändamål; men att landstinget skall förbinda sig att för all framtid underhålla dessa hamnar, det är verkligen att fordra för mycket af landstinget. Antingen måste man således annullera detta vilkor om landstingets garanti, eller också få icke dessa mindre hamnar det gagn af Riksdagens beslut om statsanslag, som Riksdagen tänkt sig.

För min del får jag upprigtigt erkänna, att jag hyser mest sympati för herr Ljungmans förslag, och det på den grund, att herr Ljungmans förslag är precis detsamma, som Kongl. Maj:t framlade för Riksdagen förra året. Ty Kongl. Maj:t begärde detta anslag under två vilkor; det ena, att betryggande säkerhet för det framtida underhållet af hamnanläggningen skulle lemnas, och det andra, att område för hamnen och för rörelsens bedrivande derstädes skulle afsöndras. Dessa båda vilkor äro precis desamma, som herr Ljungman i sin motion uppställer, plus det, som naturligtvis är nödvändigt, då han godkänner Riksdagens beslut förra året, nemligen att två niondedelar skulle afsättas till en fond under fullt betryggande förvaltning.

Under sådana förhållanden skall jag be att få yrka bifall till herr Ljungmans motion.

Herr Nordenfalk: Den fråga, som nu blifvit föremål för kammarens öfverläggning och som afser vilkoren för det högre statsbidraget till mindre hamnar, är skäligen enkel. Vid sistlidet års riksdag beslöts — jemte anslagets höjande och medgifvandet, att till mindre hamnar skulle kunna få utgå anslag med högre andel af de beräknade kostnaderna än 66 procent — två vilkor för anslagets utgående, det ena synnerligen välbetänkt och bestående deri, att genom expropriation eller på annat sätt förvärfvas nödigt område för hamnanläggningen och för den rörelse, som skulle der bedrivas, hvarigenom visserligen å ena sidan anläggningen gjordes dyrare, men å andra sidan blef solidare och borde erhålla kredit. Det andra vilkoret var, om jag så får säga, mera hasarderadt, nemligen att landsting skulle iklåda sig garanti för hamnbyggnadens underhåll under all framtid, och det så peremptoriskt, att ingen som helst annan garanti, hur stor och god den kunde vara, finge ifrågakomma. Nu hafva landstingen, det ena efter det andra, nekat att ingå på denna fordran, och motionärerna hafva fäst uppmärksamheten derpå, för att statsutskottet skulle komma i tillfälle att se till, hvad som kunde vara att göra för att komma ut ur den återvändsgränd, i hvilken man kört fast. Ingenting är att göra, säger statsutskottet, och det är mot denna negativa ståndpunkt, hvilken i ett undanskjutande söker den

bästa lösningen på frågan, som jag, liksom ett par föregående talare, måste opponera mig.

Det är gifvet, att statsutskottet, för att hafva någon utsigt att få sin åsigt igenom, måste framför allt söka ingifva kammaren den uppfattningen, att landstingens afslag på framställningar om garanti, icke varit allvarligt menade, och att förhoppning funnes, att dessa landsting skola i framtiden komma på bättre tankar. Kammaren må sjelf bedöma, hvad värde denna illusion har.

Knappt hade Kongl. Maj:ts beslut med anledning af Riksdagens skrifvelse utfärdats, förr än man på det ena hållet efter det andra skyndade sig att göra färdiga sina planer till hamnanläggningar för att af de på hösten sammanträdande landstingen förskaffa sig de garantier, som fordrades för att komma i åtnjutande af anslag. I förbigående sagdt visar den skyndsamhet, hvarmed man gick till väga, huru lifligt hopp de, som hafva med fiskerinäringen att skaffa, hvyste att nu äntligen kunna få behövet af fiskehamnar i någon mån tillfredsstäldt. Så inkom till Malmöhus läns landsting framställning om en hamn vid Borstahusen, men framställningen blef fullständigt afvisad. I utskottets utlåtande, som blef bifallet af landstinget yttrar utskottet, bland annat, att »det syntes utskottet vara för landstingets ändamål och verksamhet olämpligt och, snart sagdt, omöjligt att öfvertaga ansvaret för hamnbyggnaderna och deras framtida underhåll». Ännu en till samma landsting inkommen framställning om garanti skall jag här förbigå med anledning af utskottets anmärkning att den afsåg en farled och icke en hamn, och detta desto hellre som det är tillräckligt hänvisa på det ena af dessa landstingsutskottets likalydande uttalanden.

Till Hallands läns landsting kom också framställning, att landstinget skulle ikläda sig garanti för en hamnbyggnad, Glommens hamn, särdeles välbelägen midt för en plats, der ett lifligt fiske eger rum. Men äfven denna framställning möttes af ett blekladigt nej. Statsutskottet har beträffande detta landstingsbeslut ingått i en noggrannare undersökning och dervid till och med vågat uttala såsom sin mening, att det vore att beklaga, om denna hamnanläggning icke komme i åtnjutande af statsbidrag. Då jag är af motsatt mening torde det ej illa upptagas att jag berör denna fråga något närmare, ehuru jag måste medgifva att utgången af denna kontrovers har föga inflytande på nu förevarande frågas utgång. Utskottet har hemtat sina anmärkningar från landstingsutskottets utlåtande och satt sig till att döma i frågan på dess uppgifter, utan att tänka på att dessa kunde hafva blifvit vederlagda inför landstinget. Detta är då som om en historiker, för den händelse att denna kammars protokoll af någon olyckshändelse förstördes, skulle döma på statsutskottets memorialer utan att veta eller höra efter, om icke dessa under diskussionen blifvit punkt för punkt vederlagda.

Nu har man äfven i landsorten lärt sig, efter högt föredöme, att jemte ett hufvudskaal uppställa en mängd biskäl såsom bundsförvandter för att skrämma fienden och stärka vännernas mod, oafsedt dessa truppers inre valör. Så är det i detta fall. — Tillkomsten af denna hamn är följande. Vid ett samtal för några år sedan med dåvarande

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)

chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen medgaf han, att åtgärder borde vidtagas för att få fiskehamnar till stånd, och visade sitt tillmötesgående genom förklaring, att han ville för medel, som stode till embetsverkets disposition, upprätta plan till en hamn med vilkor att han finge utse ett ställe på Hallands kust, der den bäst behöfdes. Han inspekterade derefter hela kusten och förklarade, att det ifrågasvarande stället var det, der en hamnbyggnad borde framför andra förordas till erhållande af anslag. Jag behöfver väl knappast framhålla, att detta förslag är granskadt af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och att fiskerintendenten, som bättre än någon annan känner länets kuster och fiskarebefolkningens behof, är alldeles öfverens med chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i detta afseende. Utskottet har nu haft åtskilliga andra invändningar att framställa mot denna hamn. Bland annat har det sagt, att befolkningens i orten intresse för företaget ej visat sig vara synnerligen stort. Det är motsatsen till verkliga förhållandet. Vare det nog sagdt, att sjelfva fiskeribefolkningen vid möte före landstingets sammanträde i fjor villigt tecknade, jag vill minnas, omkring 7,000 kronor såsom bidrag, under det att hela tillskottet beräknats böra gå till ungefär 18,000 kronor! Utskottet säger sig också ha inhemtat af landstingsutskottets utlåtande, att det återstode arbeten, som erfordrades för att hamnen skulle få tillräckligt djup, men som icke upptagits i kostnadsförslaget. Härmed förhåller det sig så, att hamnen har alldeles tillräckligt djup för att fiskebåtar skola hafva vatten under kölen. Men vill man göra den till en större hamn, så är det alldeles påtagligt, att man måste muddra.

Det vore att slösa med kammarens tid att vidare följa utskottet i dess färder härutinnan, helst de sålunda af utskottet behandlade detaljer icke utöfva inflytande på saken, ty det är ju nog att jag härvid kan konstatera, att utskottet yttrat att det vore fullt förvisadt om att tinget i alla händelser icke skulle ingå på vilkoret att åtaga sig en sådan garanti. Det är ju alldeles tillräckligt afgörande för att kunna bedöma, att Hallands läns landsting icke går in på en dylik, och jag kan försäkra till den kraft och verkan det nu hafva kan, att det icke är någon vän att antaga, att det i sådant afseende ändrar mening. Jag känner det väl, som gått såsom en ärlig mäklare mellan landstinget och utskottet och talat väl för den ene om den andre. För landstinget sökte jag visa, att det icke var så farligt med den der garantien. Men å båda sidor rynkar man ögonbrynen och ber mig draga åt skogen, ett råd hvilket det icke skulle vara mig emot att följa, om jag icke hindrades derifrån af betänkligheten att lemna ifrågasvarande befolknings intressen utan det lilla stöd jag kan gifva dem.

Jag har alldeles icke uttalat såsom min mening, att icke landstingen skäligen skulle kunna lemna bidrag till åstadkommande af dylika hamnar; tvärtom: jag vill endast konstatera, att landstingen icke ingå derpå i *den form som är fordrad*, eller garanti för framtida underhåll, och landstinget är sjelfständigt beslutande inom sin sfer. Landtmännen, vare sig man återfinner dem i kommunen eller i landstinget, svara på samma sätt. Vi hafva ingen nytta af hamnarne,

säga de; det är fiskarens ensak att söka få dem till stånd. Det kan ju hända, att man numera bygger hamnar mycket säkrare än förr; men man må bygga hur säkert som helst, så kunna dock hamnarna slås sönder. Det kan ock tänkas ett annat fall, nämligen att på grund af förändrade förhållanden fiskeribefolkningen flyttar derifrån, och strax komma då vederbörande och fordra å statens vägnar, att vi bygga ny hamn eller underhålla den befintliga, fastän den icke tjänar till någon nytta. Nej, nej, nej, den, som går i borgen, den går i sorgen! Så säga de allmänt.

Jag fortsätter nu med redogörelsen för de särskilda landstingens ställning till garantifrågan.

Hvad Bohusläns landsting beträffar, så har väl veterligen ingen dylik fråga varit understäld dess pröfning, men vi hafva af en aktad ledamot der, hvars ord icke kunna lemnas utan afseende, och hvilka särskildt i denna fråga, med den framstående ställning han intager i landstinget, måste ega vitsord, vi hafva af honom hört, att det är hans öfvertygelse, att landstinget icke skulle vilja ikläda sig en dylik garanti, och dock bör man ihågkomma att Bohuslän har skärgård, och hamnanläggningar kosta följaktligen mycket mindre der än på öppna kusten.

Blekinge läns landsting, hvars handlingar numera kommit mig till handa, har också blifvit tillfrågadt, men sagt nej. Det gälde en hamnanläggning vid Hanö, i afseende å hvilken man sökt förmå Mjellby kommun att åtaga sig ansvaret. Denna sköt emellertid detta ansvar ifrån sig. Då frågan kom till landstinget, yttrade dettas beredningsutskott, att »Mjellby kommun borde i första hand åtaga sig ansvaret för framtida underhåll af den föreslagna hamnanläggningen vid Hanö; derefter kunde landstinget taga i öfvervägande, huruvida landstinget funne skäligt att gent emot statsverket ikläda sig sådant ansvar, och landstinget beslöt att för det dåvarande icke åtaga sig det ansvar, som blifvit ifrågasatt.

Oaktadt beredningsutskottets välvilliga anvisning i motiven, lärer sålunda ingen tvekan finnas att antaga detta landstings ställning till garantifrågan vara densamma som förut nämndes.

Jag tror mig nu hafva genom denna redogörelse lemnat så mycken bevisning, som öfver hufvud kan lemnas i en dylik fråga, om rättigheten af det antagandet, att någon medverkan af landstingen i den form, som nu är i fråga, alldeles icke står att erhålla, och jag vill tillägga, att, äfven om det skulle visa sig att ett eller annat landsting skulle vilja för något särskildt fall lemna dylik garanti, saken dermed icke är hjälpt; ty meningen är ju icke att underlätta byggandet af en, två eller tre hamnar, utan att i allmänhet hjälpa fiskarebefolkningen till erhållande af sådana litet hvarstädes.

Hvad är vid sådant förhållande nu att göra? Jo, naturligtvis att, då landstingen icke kunna förmås lemna sin garanti, söka ordna saken på annat sätt. Det är detta som påpekats af oss motionärer, hvilka, ehuru vi ej rådgjort oss emellan, i allt väsentligt öfverensstämma med hvarandra. Vi tro att det är lämpligt att, på sätt Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vid sist-

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

*Angående
våkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)*

lidne riksdag föreslog, öfverlemnade åt Kongl. Maj:t att pröfva den säkerhet för underhållet, som kan erbjudas — jag begagnar i min motion uttrycket »antaglig» säkerhet, och motionären i Andra Kammaren »betryggande» säkerhet. Anser sig statsutskottet böra vid förnyad pröfning tillägga några ytterligare förslag till bestämmelser till ledning för Kongl. Maj:t vid utfölvande af pröfningsrätten, så må för oss så ske. Hufvudsaken här är ju att icke låta anslaget så att säga hänga i luften, såsom fallet blir genom bibehållandet af fordran på ett vilkor, som ej kan uppfyllas.

En talare har fäst uppmärksamheten på, att en af orsakerna till att utskottet tillstyrker bibehållande af fordran på landstingens garanti varit den, att vinna säkerhet för att anslagen endast komme att utgå till företag af otvifvelaktig nytta. Men hvad är det som hindrar att i alla fall höra vederbörande landsting, ja, hvarför icke också höra hushållningssällskapet, hvars ledamöter också hafva särdeles väl reda på orternas behof? Ja, ännu mer: hvarför icke lemna hela befolkningen tillfälle att yttra sig i fråga om företagets nytta, såsom sker vid jernvägsanläggningar? Om så sker och dessa uttalanden läggas till myndigheternas utlåtande, så torde äfven den mest fordrande icke kunna bestrida, att ej för Kongl. Maj:t vid frågans afgörande föreligger så fullständig utredning, som kan erfordras.

Det är ännu ett yttrande af utskottet, som jag skall beröra, ehuru jag tvekat derom, då jag före denna diskussion antog det såsom en lapsus, till hvilken en hvar, som har mycket arbete för händer såsom statsutskottet, lätt kan göra sig skyldig. Utskottet säger nemligen, att om risken af garantiförbindelsen skulle synas landstinget alltför stor, torde landstinget kunna trygga sig härför genom undergaranti af vederbörande kommun». Den uppmärksamhet, som detta yttrande väckt, beror derpå, att utskottet vid förlidet års riksdag grundade sitt ändringsförslag bland annat på den så upplysta omständigheten, att stora och ofta oöfvervinneliga svårigheter mötte för erhållande af garanti af kommunerna, och att utskottet nu råder landstingen att vända sig just till kommunerna och begära en sådan garanti!

Det har blifvit anmärkt mot vår tid, att den har en betänkelig brist i sin ringa förmåga af organisation, och man behöfver icke för att erkänna att det ligger någon sanning häri, uppehålla sig vid det svåra arbete, som våra större organisationsfrågor, såsom kommerskollegii ombildning i sin tid kräft och läroverkens ombildning m. fl. dylika komma att taga i anspråk. Långt mindre frågors ordnande draga stundom en öfverdrifvet lång tid. Här kan man knappast säga, att det är en organisationsfråga vi tvista om; det är en enkel anordning, som behöfs för att penningar, som ligga här, skola komma dit i händerna på dem som skola hafva dem; och jag är öfvertygad om att statsutskottet, om kammaren genom en återremiss gifve uttryck åt den uppfattningen, att från landstingen ingenting är att erhålla i detta fall, skulle veta att efter en kort stunds öfverläggning bringa till stånd en ordning, hvarigenom, på samma gång kronans rätt skulle tillgodoses, ett gemensamt löfte varder inlöst till en fiskarebefolkning, som ingenting annat begär än att få komma till

den svenska stranden för att sälja alstren af sitt mödosamma och ofta lifsfarliga yrke.

Herr vice talman, jag anhåller om återremiss.

Herr Tamm, Hugo: Statsutskottet har fått mottaga en stark uppsträckning för sitt sätt att behandla denna fråga; jag skall därför be att få så godt jag kan framlägga de svårigheter, som för statsutskottet mött att bland alla de hvarandra korsande meningarne leta sig fram till hvad som kunde vara tillrädligt och klokt.

Såsom kammarens ledamöter hafva sig bekant, skola från nu ifrågasvarande fonder lemnas bidrag till många olika ändamål, såsom hamnanläggningar, uppresning af åar och farleder, brobyggnader o. s. v. Till de olika kategorierna har utgått och utgår fortfarande statsbidrag intill $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden mot skyldighet för den, som åtnjuter bidraget, att fortfarande underhålla anläggningen, men i följd af Kongl. Maj:ts förslag vid fjolårets riksdag gjordes härutinnan i fråga om en liten kategori ett undantag, nemligen beträffande mindre hamnar, företrädesvis fiskarehamnar. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle till anläggning af sådana hamnar kunna gifvas understöd af statsmedel till $\frac{9}{10}$ i stället för $\frac{2}{3}$ af beräknade kostnaden. Och detta förslag blef äfven af Riksdagen bifallet, dock med den förändring, att endast $\frac{7}{10}$ skulle utgå i direkt anläggningshjälp, men återstående $\frac{2}{10}$ afsättas till bestridande af framtida underhållet, som förut ålegat de personer, bolag eller kommuner, hvilka upptagit hamnen. Skilnaden framgår tydligt, om jag uttrycker den i siffror. Om totalkostnaden för hamnen är 12,000 kronor, så utgjorde statsbidraget förut 8,000, men kan nu blifva 8,400 kronor. Det egna tillskottet, förut 4,000 kronor, kan nu blifva 3,600 kronor. Förut ålåg underhållet för all framtid den, som byggt hamnen, nu skulle staten bidraga härtill med att tillskjuta till en hamnkassa, som enligt det valda exemplet således skulle af statsmedel få 2,400 kronor.

När Riksdagen fattade sitt beslut, tillade den emellertid ett vilkor, som nu af många anses så upprörande, nemligen att den, som icke var nöjd med det förutvarande bidraget, utan ville hafva det allra högsta eller $\frac{9}{10}$, skulle såsom säkerhet för underhållet visa, att landstinget åtagit sig ansvara därför. Riksdagen har emellertid tydligt och klart uttalat, hvarför Riksdagen här önskat landstingets mellankomst, nemligen först och främst för att man skulle få till stånd en väl behöflig pröfning deraf, till hvilka af de efter kusterna så talrikt spridda hamnarna anslag verkligen borde lemnas. Den siste talaren föreslår som garanti att blott inhemta vederbörande landstings och hushållningssällskaps yttrande om saken. Ja, det är en garanti, när deras kassor komma med, men eljest är jag öfvertygad, att landstingens uttalanden blifva tillstyrkande, då de lika väl som Konungens befallningshafvande begge önska först och främst att se till, att fiskarena få en fördel, och tänka föga på statskassan. Garanti ligger först deruti, att landstingets kassa här står i något ansvar.

Det andra skälet, hvarför Riksdagen önskade landstingen som mellanhand, var att vinna säkerhet för att hamnar ej skulle snart få förfalla, och detta mindre med hänsigt till, att statens bidrag till ham-

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)*

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.

(Forts.)

nen, som efter nya förslaget uppginge till $\frac{9}{10}$ af anläggningskostnaden, ej skulle gå förloradt, än till att de fattiga fiskarena, som ju sjelfva fått lemna sitt bidrag till hamnen, skulle få fortfarande gagn för sin näring af hamnarne. När de anläggas, sker detta hufvudsakligen för fiskeribefolkningens skull, och förfalla de, är det denna befolkning, som derpå får lida; Riksdagen vågade förutsätta, att inom landstinget skulle finnas intresse för den del af å dess område boende befolkning, som fiskarena utgöra.

Som en särdeles lämplig illustration öfver hela denna hamnfråga, kan jag i detta sammanhang icke underlåta att uppläsa en del af det protokoll från Hallands läns landsting i ett ärende angående iständsättande af Glommens hamn, hvilket af den siste talaren berördes. Han tycktes skatta såväl det dokumentet som naturligtvis dess författare skäligen lågt; hans personalkännedom kan utskottet ej ega, men för utskottet har betänkandet måst framstå såsom en officiel handling af icke ringa intresse för den föreliggande frågan; utskottet har ovilkorligen haft att hålla sig dertill. I detta protokoll af Hallands landstings femte utskott, som är dagtecknad den 20 september 1898, heter det: »För frågans belysning torde böra erinras, att af ett antagligen ännu bestående bolag under åren 1877—80 anlades vid Glommen en hamn för en beräknad kostnad af 33,000 kronor, hvaraf $\frac{2}{3}$ eller 22,000 kronor erhöles i statsbidrag, antagligen mot iklädande af åtskilliga förpligtelser, med afseende på framtida underhållet, från deras sida som fingo lyfta statsbidraget; att denna hamnanläggning kom till stånd efter mycket meningsbyte om rätta platsen för densamma, enär många ansågo och ännu anse en något nordligare plats utefter kusten (den s. k. Lynga hamn) hafva varit, med afseende å såväl användbarheten som anläggnings- och underhållskostnaden, vida lämpligare; att dock, *sedan* hamnen vid Glommen blifvit anlagd, en del fiskare derstädes slagit sig ned och blifvit bofaste»; att ortintresset ej visat sig öfver höfvan stort o. s. v.

Icke är det väl underligt, om utskottet med tillgång till ett sådant uttalande anser, att en viss försigtighet behöfver iakttagas vid lemnan af anslag till sådana fiskehamnar, och att det är lämpligt att landstinget först pröfvar nyttan af företaget. Och här är ytterligare att märka, att en motion om att Hallands läns landsting måtte bevilja anslag till samma hamn förelegat redan vid landstingets sammanträde 1896, men afslagits, hvilket visar, att landstingets afslag icke har sin grund i det af Riksdagen 1898 bestämda vilkoret om landstingets ansvarighet, utan är beroende af sakens egen natur. Hur kan motionären under dessa förhållanden påstå, att landstingets afslag å Glommens hamn har sin utslutande grund i det nyinsatta vilkoret, eller framdraga det som ett exempel: det kvarstår dock, att landstinget sagt sitt nej både när borgen fordrats och när så icke varit förhållandet.

Vi komma så till det andra beviset för att landstingen ej skulle vilja gå in på denna borgen — frågan om Löddeköpinge farled. Frågan gäller dock icke här en hamn, utan en farled, så att understöd till anläggningen derstädes i allt fall icke kan komma under nu ifrågasvarande kategori. Men för öfrigt är det förvånande, att en talare

från Malmöhus län förklarat, att han funnit Riksdagens förra året fattade beslut oklart, då just Malmöhus läns landsting mycket riktigt påvisat, att den, som ej vill hafva $\frac{9}{10}$ i statsbidrag, kan få utan landstingets borgen $\frac{2}{3}$ och således tolkat riksdagsbeslutet rätt i fråga om Löddeköpinge fond. Och samma är förhållandet med det tredje exemplet Borstahusen. Hvarför skall man här behöfva en understödsprocent af $\frac{9}{10}$ och jag förmodar, att Kongl. Maj:t ej heller beviljat den, då denna hamn de sista tio åren i hamnumgälder gifvit 11,700 kronor, medan underhållskostnaden samtidigt varit 10,700 kronor? Inkomsterna hafva också år från år varit i stigande. Vill landstinget här icke åtaga sig garanti för underhållet, hvilket jag finner fullt naturligt, kan man ju mycket väl reda sig med två tredjedels bidrag, hvilket landstinget äfven framhållit såsom en lösning. — Detsamma gäller ock i fråga om hamnen vid Hanö, men som förslaget härom förekommer i särskild punkt af betänkandet, skall jag icke nu yttra mig derom.

I fråga om den föreslagna hamnanläggningen vid Tossö yttrade Blekinge läns landstings utskott, att emedan hamnen skulle komma att egas af ett aktiebolag och icke af Mjellby kommun samt fullständig utredning saknades angående eganderättsförhållandena rörande den jord, som för hamnanläggningen erfordrades, afstyrktes förslaget för närvarande, och landstingets beslut utföll i enlighet härmed, dock efter votering. — Samtliga nu omnämnda landstingsbesluten hafva för öfrigt fattats först efter votering, som i Hallands läns landsting utföll med $\frac{2}{3}$ af rösterna mot och $\frac{1}{3}$ för.

Jag vågar således påstå, att statsutskottet haft fullt fog för sitt yttrande, att orsaken till landstingens afslag icke är uteslutande att söka i Riksdagens önskan att få deras borgen. Klart är ju, att ingen, om han inte är en dåre, går i borgen, då han icke är nödsakad dertill. Men är det verkligen så oberättigadt att begära landstingens borgen i fråga om dessa små fiskehamnar? Är det mera berättigadt att säga, att örebroare och dalkarlar och alla andra uppe i landet, som bidraga till statskassan, på hvilken man vill kasta hamnunderhållet, skulle hafva mera intresse i denna fiskarebefolknings väl och ve än de representationer, som stå de olika fiskarebefolkningarna närmast och bäst känna deras behof? Är det för hårdt fordra, att dessa ikläda sig detta ansvar — hvilket ej öfverstiger deras krafter? Landstingen kunna ju dessutom, om de gå i sådan borgen, mycket väl skaffa sig underborgen af de mindre kommunerna eller annan säkerhet — hvilken för dem bör vara lika god, som motionären förklarar dem vara för staten.

Motionärens andra grund för ändring i villkoren är, att han anser fullgod säkerhet utan landstingets mellankomst kunna skaffas: jag skall bedja få underkasta hans förslag en kort kritik. Han erkänner, att hamnfonden bör finnas som reserv, som skulle anlitas, i händelse hamnintågterna ej skulle räcka till utgifterna för större reparationer. Och om sådana skulle förekomma, hur skall det då gå? Jo, »uppsigt kunde tänkas så ordnad, att chefen för det väg- och vattenbyggnadsdistrikt, inom hvilket hamnen är belägen, tidigt hvarje vår — det är vanligen af höst- och vinterstormarne samt af isgången skada

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.

(Forts.)

å hamnarne förorsakas -- besigtigade desamma, dervid alla de underhållsätgärder, som vore att vidtaga, och tiden, då desamma skulle vara fullgjorda, borde antecknas i det vid förrättningen förda protokoll». Ja väl, anteckningen är lätt gjord, men påföljden? Der möter ingen svårighet, säger motionären, chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle ega vidtaga »de åtgärder, som af förhållandena påkallades». Och hvilka äro dessa åtgärder och hur skulle de utföras? Jo, fortsätter motionären, det offentliga står »ingalunda magtlöst, ty oafsedt rätten att anlita hamnfonden, om så pröfvades böra ske, skulle, derest Kongl. Maj:t förbehölle sig att när som helst ändra den taxa, som kunde för hamnens begagnande vardas fastställd, hamnavgifterna — hvilka fiskarena måste utgöra för att kunna på den ifrågavarande platsen bedriva sitt yrke — kunna flerdubblas».

Först och främst synes det ganska tvifvelaktigt, huru ett sådant tillvägagångssätt skulle öfverensstämma med t. ex. mom. 13, der det heter: »Derest hamn- och kanal- eller andra likartade afgifter efter arbetsföretagets fullbordande skola komma att utaf de trafikerande upptagas, bör taxa härå vara fastställd, så lindrig, som skäligen låter sig göra.» Och vidare är det klart, att man icke kan höja taxan för fiskarena i det oändliga, ty till sist skulle de rymma från platsen. Det sätt, motionären här föreslagit, tror jag därför icke vara mycket att bygga på.

Slutligen hänvisar motionären emellertid till att »inkomsten af ett ordentligt bedrifvet fiske i allmänhet lemnar idkarne af yrket god tillgång till äfven icke obetydliga utgifter för den för dem synnerligen viktiga fördelen att hela året om hafva skydd i en god hamn för båt med tillbehör».

Hvad motionären här säger vågar jag icke bestrida, men från fjolårets riksdag har jag en annan auktoritet, som talar ett annat språk, nemligen Konungens befallningehafvande i Hallands län, som i afgifvet utlåtande anført:

»att tillskott af en tredjedel af anläggningskostnaden för fiskehamnar endast med svårighet kunde utgöras af dem, hvilka, såsom förhållandet i allmänhet vore med den fiskeriidkande befolkningen, blott genom strängt arbete kunde vinna nödortfigt uppehälle».

och »att, ehuru utan tvifvel fordran på tillskott af en tredjedel af anläggningskostnaden vore en bidragande orsak dertill, att behovet af förbättrade och nya fiskehamnar icke blifvit å länets kuster så tillgodosedt, som förhållandena syntes kräva, hvarför en ändring deruti vore önskvärd, det dock måste anmärkas, att de svårigheter, som här vore i fråga, icke härledde sig ensamt eller i första rummet från storleken af det tillskott, som utöfver statsbidraget måste anskaffas för företagets fullbordande, utan från den fordrade säkerheten för framtida underhållet af anläggningen».

Hvad vill nu detta säga? Jo, motionären i år förlägger hela säkerheten för hamnunderhållet hos fiskeribefolkningen — som förklaras kunna och böra underhålla den. Konungens befallningshafvande i Hallands län förklarar i fjor, att denna befolkning, som endast genom strängt arbete kan vinna nödortfigt uppehälle, vore för fattig att

ens bestrida $\frac{1}{3}$ af anläggningskostnaden, men att största hindret för företagets fullbordande vore den fordrade säkerheten för underhållet.

Hvilkendera skall man nu tro? Motionären eller Konungens befallningshafvande? Utskottet har måst lemna den senare företrädet.

Vidare säger samma Konungens befallningshafvande i detta betänkande: att, med det ringa intresse, landtkommunerna ansåge sig ega i tillkomsten af fiskehamnar, de vore ovilliga att åtaga sig någon ansvarighet för sådana hamnar; att det ej kunde väntas, att landstinget skulle visa större tillmötesgående än landtkommunerna; och att därför kunde väntas, att, så länge föreskriften om fullgod säkerhetsställande för framtida underhållet bibehölles, anslaget icke komme att för sitt ändamål tagas i anspråk. Blekinge läns landsting och andra hänvisa till att utbyta landstingets borgen mot kommunernas — motionären nöjer sig, som sagdt, att föreslå endast fiskeribefolkningen — dem, som ega eller byggt hamnen, men hvad den säkerheten är värd, kan kammaren fatta, då jag meddelar, att ett sådant anslag är gifvet åt en enda person: Vid hans död eller ett bolags upplösning; hvad är statens säkerhet? Hvad den ene vill, vill icke den andre. Den ene förklarar: det går icke; den andre: jo, det går hos mig. Är det verkligen meningen att drifva saken så långt, att staten skall först betala $\frac{9}{10}$ af anläggningskostnaden och sedan faktiskt öfvertaga framtida underhållet? Någon garanti för äfven anläggning å rätt plats och underhållet fans förut deruti, att man fordrade $\frac{1}{3}$ af anläggningskostnaden som bidrag. Låt då detta stå kvar, men vill man hafva ett så rikligt bidrag, som här är i fråga, är det väl dock icke för mycket begärdt, att staten erhåller ej blott fiskeribefolkningens garanti, som visat sig ofta vara mindre betryggande, utan äfven garanti af den myndighet, som står denna befolkning närmast, eller landstingen. Vill man således i de orter, der hamnar behöfvas, ej begagna statens frikostiga anbud på Riksdagens vilkor, så drabbar ansvaret härför icke Riksdagen, utan landstingen.

Jag anhållar om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Wijk: Man har fäst min uppmärksamhet å, att herr Ljungmans motion inrymmer såväl mom. 8 som mom. 14 i det framlagda förslaget, hvarför jag nödgas återtaga mitt yrkande om bifall till motionen och förenar mig i stället i herr Nordenfalks yrkande om återremiss.

Herr Berg, Lars: I denna sena middagstimme skall jag endast tillåta mig att göra den anmärkningen, att, så vidt jag kunnat finna, motionärens yrkande hvilat på en fullständig missuppfattning, nemligen den, att det skulle vara möjligt att betrygga dessa mindre fiskehamnars fortbestånd och underhåll, utan att någon realsäkerhet härför ställes, utan att den större eller mindre kommunen eller i sista hand landstinget åtager sig ansvar för detta underhåll. Detta anser jag ligga fullkomligt utom möjlighetens gräns — naturligtvis så framt ej stora fonder på förhand samlats för ändamålet eller staten sjelf träder emellan. Ett bifall till motionärens framställning skulle således efter mitt förmenande väl måhända åstadkomma anläggning af en stor

Angående vilkor för statsbidrag till väganläggningar m. m.

(Forts.)

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

mängd smärre fiskehamnar, men inom en längre eller, mera sannolikt, en kortare tid skall det ögonblick inträffa, då dessa hamnar äro skadade af storm eller uppgrundning och under ogynsamma omständigheter blifva af ringa eller intet värde för befolkningen.

En sådan användning af statens medel anser jag icke vara Riksdagen värdig, och rättigheten af hvad jag anfört bevisas af sextio års erfarenhet. Då Riksdagen först började anvisa medel till smärre fiskehamnar, fordrades icke någon säkerhet alls, utom för att medlen blefve riktigt använda till sitt ändamål och att hamnbyggnaderna gjordes färdiga. Man hyste den optimistiska tron, att så fort hamnen kommit till stånd, skulle rörelsen stegras så mycket, att inkomsterna skulle väl räcka till att bereda säkerhet för underhållet, men det dröjde ej länge, innan man fann, att i ogynsamma fall, då rörelsen var ringa, hamnarna blefvo i saknad af underhåll och snart obrukbara. Man öfvergick då till att fordra personligt ansvar af intressenterna, d. v. s. fiskeribefolkningen eller bolag, som bildades för hamnanläggningarna, men det visade sig äfven då snart, att fiskarena och bolagen, såsom icke fastighetsegare, ofta blefvo ovederhäftiga; när de flytta, dö eller bli insolventa, när bolagen upplösas eller göra konkurs, står staten lika fullt utan säkerhet.

Härefter började man fordra ansvarsförbindelser af kommunerna, och då det är fråga om stora och solventa kommuner, äro sådana förbindelser enligt min uppfattning lika säkra som landstingets, så att man genom detta tillvägagående borde hafva tryggt hamnarnes framtid. Men det visade sig emellertid snart, att kommunerna icke alltid eller ofta voro villiga att lemna sådana förbindelser och att dessa ej heller kunde af dem ens med fog påfordras. Mången mindre fiskehamn är nemligen så belägen, att den är till gagn icke blott för befolkningen inom den kommun, den tillhör, utan äfven — och kanske mera — för invånarne i andra, närmare eller fjernare kommuner, och därför har man ansett det vara för mycket begärtdt, att blott en kommun skulle underhålla hamnen. Då har man ju ej någon närmare och lämpligare borgesman för att understödja och främja hamnanläggningarna än just landstingen, och i dessas författning och historia har staten äfven, synes mig, haft all anledning vänta, att de skulle vara villiga att åtaga sig denna angelägenhet. Ett lifligt motstånd har dock rest sig mot statens anspråk i detta fall, och flere motioner i ämnet hafva väckts af representanter för såväl landstingen som den högsta lokala myndigheten, hvilka motioner, om de icke hafva annan verkan, alltid äro egnade att föresvaga landstingens offervillighet och benägenhet att tillmötesgå Riksdagens önsknningar. Härvid är dock att märka, att statsutskottets förslag och Riksdagens beslut att fordra landstingens underborgern för framtida underhållet uttryckligen varit afsedda såsom ett försök till frågans ordnande, och därför synes det mig — jag ber om ursäkt för yttrandet — högst orimligt att anse, att ett års erfarenhet och två eller tre landstings yttranden här skola utgöra tillräckligt svar och nödig grund för att redan nu ändra beslutet.

Jag är öfvertygad om, att det icke kan vara öfverensstämmande med Riksdagens värdighet att säga ena året ett och det andra tvärt om,

och ej heller att förfara med statsens medel på sådant sätt, att det i orterna väcker berättigad förvåning och, snart sagdt, skandal. Vårt folk är vant att anse statsmagternas administration med mycken vördnad och högt skatta deras auktoritet, men den del af folket, som kommer i tillfälle att ute bland skär och kuster här och der finna dyrbara hamnbyggnader onyttiggjorda och omöjliga att få vederbörande att iståndsätta, måste göra sig den frågan: är detta ett klokt sätt att handskas med våra pengar? Hvad för Riksdag och hvad för regering är det, vi hafva? Hvad är det för »administrationskonst», som ordnar dessa angelägenheter? Ett sådant sakernas skick måste också göra ett pinsamt intryck på den, som skall öfvervaka anläggningarnas underhåll. Vid den förberedande behandling, jag haft att egna vissa af förslagen i detta ämne, har jag äfven främst utgått från dessa synpunkter, och fastän jag visserligen, såsom sagdt, anser en garanti af större och solventa kommuner fullt lika god som landstingens garanti, kan jag emellertid, då kommunernas garanti icke står att erhålla, ej finna annat, än att statsutskottets förslag vid fjolårets och detta års riksdag varit och är fullt lämpligt.

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)*

Herr Dickson: Det vore helt visst mycket förträffligt, om landstingen kunde förmås att lemna den säkerhet, som här begäres af dem, men enligt mitt omdöme finnes ingen utsigt att vinna detta mål. Jag får i detta fall hänvisa till förhållandena i Malmöhus län. Såsom under diskussionen blifvit framhållet, hafva förslag der varit före om att landstinget skulle åtaga sig sådan förbindelse i fråga om två hamnar. Båda förslagen saknade ej förespråkare inom landstinget, och statsutskottets ställning häfdades af ledamöter, som haft plats i utskottet, men landstinget afslog med betydlig majoritet båda framställningarna. Landstinget leddes härvid helt och hållet af principiella skäl och fäste sig framför allt vid det förhållandet, att landstinget icke egde något organ att utöfva den förvaltning, hvarom här är fråga.

Jag tror därför, att det vore önskvärdt, om vilkoret af landstingets garanti så godt först som sist blefve ändradt, och får jag därför förena mig i herr Nordenfalks yrkande om återremiss.

Petterson, Fredrik Emil: Herr Tamm har sökt gifva denna fråga mycket stora dimensioner och har talat om, att de eftergifter, som här blifvit ifrågasatta till fiskarebefolkningens gagn, skulle vara synnerligen betydande. Jag ber då att få anmärka, att frågan för denna befolkning visserligen är en stor fråga, men för Riksdagen är den mycket liten. Hela anslaget öfverstiger ej 300,000 kronor, och deraf skall ju en del gå till andra ändamål än anläggandet af fiskehamnar. Och jag ber att få påpeka, att Sverige i sjelfva verket gör mycket litet för sina fiskare i detta afseende och äfven har genom naturförhållanden förmånen att icke behöfva göra så mycket som många andra länder. I somras var jag i tillfälle att se, huru danska staten å vestra kusten af Jutland håller en ångbåt, som utför muddring dag ut och dag in för att vidmagthålla fiskehamnarna vid inloppet till Limfjorden, och i Danmark har fråga väckts om att å jutländska

Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.
(Forts.)

vestkusten anlägga en fiske- och nödhamn för en kostnad af cirka 30 millioner kronor.

Herr Tamm uppkallade också, såsom orden föllo, dalkarlar och vermländingar i striden mot eftergifterna åt fiskarebefolkningen. Jag vågar dock påstå, att frågan icke är en blott provinsfråga, utan den är en allmän svensk fråga, och för öfrigt gäller nog, att invånarne i de provinser, herr Tamm nämnde, säkerligen på sitt håll komma i åtnjutande af en del fördelar från detta anslag, helst som derifrån äfven utgår anslag till brobyggnader samt upprepning af åar och farleder.

Vidare sade herr Berg, att det icke vore Riksdagen värdigt att frånträda ett beslut, som fattats förra året, men jag hemställer, om det är Riksdagen mera värdigt att komma med vackra uttalanden om det önskvärda och behöfliga i att fiskarebefolkningen bättre understödes vid hamnanläggningar, men på samma gång för hjälpen uppställa vilkor, som aldrig kunna uppfyllas.

Jag ber att få förena mig i herr Nordenfalks yrkande om återremiss.

Herr Hansson: Jag har begärt ordet med anledning af utskottets yttrande, att det vore obevisadt, att Hallands läns landsting icke skulle vara benäget att ingå en sådan garanti, som här är i fråga. Jag ber då i egenskap af landstingsman få säga, att jag kan intyga, det landstingets afslag i det åberopade fallet var helt och hållet beroende på det vid motionen fästade villkoret, framtida underhållet, och jag är förvissad, att Hallands läns landsting aldrig skall biträda ett sådant förslag. Under sådana förhållanden är det beklagligt, att icke fiskarena komma i åtnjutande af det understöd, de så väl behöfva. De anslag, Riksdagen beviljat fiskarena för anskaffande af material för sitt yrkes bedrivande, blifva så godt som värdelösa, då de icke hafva någon hamn, der deras redskap är skyddad.

Jag ber få ansluta mig till det af motionären framställda yrkandet om återremiss.

Herr Billing: Jag har icke begärt ordet för att försvara statsutskottet, ehuru jag anser, att under denna diskussion detta utskott fått uppbara förebråelser, af hvilka det sannerligen icke gjort sig förtjent, hvarken för behandlingen af denna fråga eller andra; utan därför att under den långa, gångna diskussionen jag icke kunnat komma på det klara med, hvad de herrar vilja, som yrka återremiss. Jag kan förstå herr Wijks yrkande om bifall till herr Ljungmans motion, men jag förstår icke, hvad de herrar vilja och mena, som i obestämda former yrka återremiss. Jag anhåller därför att få till de herrarne framställa denna fråga: vilja herrarne, att man skall bevilja nio tiondedelar i statsbidrag för att anlägga dessa hamnar utan garanti för att de sedan blifva underhållna? Kan detta vara rimligt? Eller är det meningen, att staten skall åtaga sig underhållet af de hamnar, till hvilka den lemnat nio tiondedelar af kostnaden såsom bidrag? Är det åter herrarnes mening, att icke staten skall underhålla dem, men att de dock icke böra få förfalla, då frågar jag: Hvem är det, som herrarne anse skall underhålla dessa hamnar?

Måste man icke fordra någon garanti för detta underhåll? Om herrarne då svara: jo, de skola underhållas och staten skall fordra garanti härför, då frågar jag, hvem det är, som skall lemna denna garanti. Herrarne svara, att landstingen vilja icke lemna den, och jag tror, att herrarne hafva ganska rätt i den uppfattningen. Så länge herrarne icke lemnat statsutskottet den ringaste antydning om hvilken annan garant, statsutskottet skulle insätta i stället för landstingen, så inser jag icke hvad en återremiss skall betyda. Om de, som yrka återremiss, kunna gifva statsutskottet någon anvisning på hvem statsutskottet skall ställa såsom garant för det fortsatta underhållet, eller vilja säga: vår mening är, att statsutskottet skall föreslå, att hamnarne skola få nio tiondedelar af kostnaderna i statsbidrag utan garanti för det fortsatta underhållet, ja, då förstår jag återremissen.

Efter den nu förda diskussionen är det för mig obegripligt, hvad herrarne mena med yrkandet af återremiss, och jag anhåller, att de herrar, som gjort detta yrkande, ville gifva bestämdt besked om hvad de mena dermed. För min del skall jag be att få framhålla, att då Riksdagen så nyss fattat det beslut, som man nu vill försöka att ändra, kan det väl icke vara skäl att göra detta, så mycket mindre som icke anläggningar af små fiskehamnar blir förhindrad, utan frågan blott rör sig derom, huruvida de skola få två tredjedelar eller nio tiondedelar af kostnaden i statsbidrag. Det synes mig, som om man gjort frågan större i debatten, än den i sjelfva verket är. Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Grefve Hamilton: Det måste erkännas, att omdebatterade fråga icke är af stor betydelse, ty fiskarebefolkningen kan i alla händelser erhålla två tredjedelar af en hamns anläggningskostnad. Men å andra sidan förefaller det egendomligt, att Riksdagen skall fordra ett vilkor för erhållandet af nio tiondedelar af samma kostnad, hvilket sannolikt ej kan uppfyllas.

Jag medger, att landstingen hafva stor obenägenhet att ingå borgen för underhållet af dessa fiskehamnar, och jag måste ärligt erkänna, att jag sjelf såsom landstingsman på inga vilkor vill ikläda landstingen denna underhållsskyldighet, helst då det gäller hamnar på Skånes öppna kust; ena dagen finnas de, andra dagen äro de slojade af stormen. Ligger saken i statens hand, behöfver icke en förstörd hamn iståndsättas, men landstingen deremot måste antagligen föra upp den å nyo, och detta kan återkomma hvar 3:dje eller 4:de år. Under sådana förhållanden böra landstingen icke ikläda sig någon garanti, och hvad tjänar det då till, att Riksdagen framkommer med ett dylikt vilkor. Är det icke rättare att bevilja allenast två tredjedelar såsom förut af en fiskehamns anläggningskostnad och icke tala om nio tiondedelar, då vilkoret därför ej kan uppfyllas.

Herr Nordenfalk: Jag hade ärnat lemna utan bemötande de yttranden, som rigtats mot mitt anförande, men då den näst siste talaren sagt, att han icke begripit, hvarom frågan var för oss, har jag ansett mig böra yttra några ord. Jag vill då säga, att vi hafva skrivit motioner, och vi hafva sökt utveckla dessas mening i flera

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

anföranden i dag, och jag skulle kunna hänvisa till dem. Jag skulle på samma sätt som den ärade talaren kunna svara med frågor till våra motståndare, om de anse landstingets garanti vara den enda i världen, som kan anses god och betryggande, om det är skäl att uppföra ett anslag i budgeten och i samma andedrag dervid fästa ett vilkor, som gör anslaget användande omöjligt, o. s. v. Men jag skall i stället helt enkelt söka i korthet återge vår åsigt, och det är den, att, på grund af landstingens vägran att ingå garanti, en annan anordning måste vidtagas för att göra anslaget användbart; att denna förändring bör ske så, att åt Kongl. Maj:t, på sätt han vid föregående riksdag föreslagit, öfverlemnas att i hvarje fall pröfva den säkerhet, som erbjudes, och godkänna den, han finner antaglig, men att, om särskilda bestämmelser för ledning af omdömet om säkerhetens antaglighet skulle af utskottet finnas erforderliga, utskottet sjelf får angifva beskaffenheten af dessa bestämmelser. Är ej detta klart?

Jag begagnar tillfället att yttra mig med anledning af herr Tamms anförande. Det lär vara kammaren ganska likgiltigt, om Konungens befallningshafvande i Hallands län och jag i en motion uttalat olika meningar, ty det är min framställning här såsom medlem af kammaren, som utgör föremål för utskottets granskning. Men då saken kommit på tal, får jag säga, att uppgiften om de olika meningarna måtte bero på ett fullständigt misstag. Jag har väl icke lyckats fatta ens, hvori den ärade talaren vill, att dessa olika meningar skulle anses bestå; men kan det icke kanske vara deri, att på ena stället är uppgifvet, att fiskarena äro förmögna, och på det andra, att de äro oförmögna? Vid något noggrannare eftertänkande tror jag den ärade talaren skall medgifva, att fiskare kunna vara oförmögna att bygga en hamn, på samma gång de äro förmögna nog att betala en afgift för sina båtar.

Samma ärade talare har uppehållet sig vid hvad han kallar mina förslag. Men dem, han berört, äro ju endast i motiveringen af motionen angifna synpunkter för att visa, att Kongl. Maj:t lätt skulle kunna ordna uppsigten af hamnarne så, att vederbörligt underhåll skedde. Anses denna uppsigt böra ordnas på annat sätt, så gerna för mig.

Herr Berg uttalade ett betänkligt ord, då han sade, att Riksdagens värdighet fordrade, att någon förändring ej medgäfves. Huru länge skall värdigheten på detta sätt upprätthållas? Jag hoppas, att den åsigten står för hans räkning och icke gör sig gällande hos flera ledamöter af kammaren.

Herr Billing: Jag skall endast be att få svara den siste talaren ett par ord. Han sade, att jag yttrat, att jag icke begripit ett ord af det, hvarom här vore fråga. Om han sagt, att jag icke begripit ett ord i frågan, då hade han antagligen haft rätt, men då han sade, att jag sagt så, då tillmäter han mig en anspråkslöshet, som är större, än jag har. Jag har sagt, att jag ej af de herrarne, som yrkat återremiss, fått veta, hvad de ville, att statsutskottet skulle föreslå, och det vidhåller jag, oaktadt den siste talarens yttrande. Af de herrarne, som yrka återremiss, hafva vi icke fått veta, hvad de vilja, att statsutskottet skall föreslå; om de afse t. ex. borttagandet af

all garanti för hamnarnas fortsatta underhåll, eller om vi skola sätta in en annan garanti än landstingen. Nu säger den siste talaren, att statsutskottet får hitta på en annan garant. Här har sagts från åtskilliga håll, att fiskarena icke kunna vara garantier, vidare att en enskild kommun icke kan ingå denna borgen och ej heller landstingen. Då frågar jag: hvad skall statsutskottet hitta på, icke den enskilde, icke den lilla kommunen, icke den stora kommunen. Visserligen äro vi i statsutskottet utmärkt skickliga karlar, men att tilltro oss att under sådana förhållanden göra en uppfinning, är att tillmäta oss större skapande förmåga, än af oss skäligen kan begäras.

*Angående
vilkor för
statsbidrag
till vägan-
läggningar
m. m.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på godkännande af föreliggande moment och vidare derpå att momentet skulle visas åter till utskottet, samt förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner mom. 8 af Kongl. Maj:ts i punkten 4 af statsutskottets utlåtande n:o 27 behandlade förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas momentet åter till utskottet.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50;

Nej—29.

Mom. 9—16.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Bifölls i hvad den ej redan blifvit besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Första Kammarens Prot. 1899. N:o 11.

*Om åtgärder
för vatten-
sjuk marks
torrläggning
och odling.*

Punkten 6.

Herr von Strokirch: En gammal sentens säger: »non possu-mus». Detta måtte utgöra den regel, som statsutskottet följer i afse-ende å frågor om aflåtande af skrivelser till Kongl. Maj:t om dess pröfning af en inom Riksdagen väckt allmän stor ekonomisk fråga. I formelt hänseende gifver jag utskottet rätt, då det anser, att den motion, som af mig väckts och som icke annat är än ett ekonomiskt spörsmål, hvori icke ifrågasättes något anslag, icke tillhör statsutskot-tets arbetsfält. Den har emellertid der blifvit upptagen, och utskottet har dervid funnit skäl till att afstyrka den i den omständighet, att deri icke funnits angifvet något särskildt stort arbete, som förtjenade upptagas och pröfvas på sätt utskottet förra året i sitt betänkande framhöll. Men jag har undvikit att angifva något sådant af det enkla skälet, att om jag framkommit dermed i min motion och både visat, huru stora kostnaderna skulle blifva, och tillika bilagt alla andra handlingar, så att utskottet icke dervid bort kunna göra någon an-märkning, så skulle, enligt den erfarenhet, jag har från en lång följd af riksdagar, utskottet nog gifvit till svar, att denna fråga vore så stor och omfattande, att den vore välberedd och alla handlingar i sin ordning, den hade fått det vitsordet, att den omfattade ett all-männnyttigt ändamål, men att den dock vore en ny fråga, som icke borde af utskottet bifallas på enskild motionärs framställning, utan borde komma från Kongl. Maj:t i den ordning beredd, som i allmän-het erfordrades. För att undvika ett sådant svar, har jag valt en annan form för att få frågan fram, en form, som jag ansett mest ändamålsenlig. Jag har framställt den petitionsvis, och jag har i för-slaget till skrivelse betonat, att det fordrades, att hvarje fall noga pröfvades, innan det framlades för Riksdagen. Således har utskottet och jag samma uppfattning om nödvändigheten att pröfva hvarje fall. Vi skilja oss således åt i penning- eller anslagsfrågan. För när-varande gäller, att lån ur vattenaftappnings- och frostminskningsfonden kunna erhållas intill hälften af kostnaden. Nu har jag föreslagit, att man i stället skulle kunna under vissa förhållanden få hela beloppet af statsmedel. Deri ligger skilnaden i vår uppfattning. För att få någon hållpunkt, har jag i min motion föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle gifva ytterligare bestämmelser. Det är alldeles nödvändigt i hvarje fall, att vilkoren af Kongl. Maj:t bestämmas, sedan principen, af Riksdagen godkäfts. Jag har äfven utgått från den synpunkten, att det i hvarje fall skulle gå för sig att få hela beloppet af staten för hufvudafloppet i stället för hälften. Det är med denna princip-fråga, jag velat komma fram. Utskottet har såsom skäl för afslag äfven anført, att det icke vore ändamålsenligt, att särskilda medel afsåges för utförande af dylika arbeten genom statens försorg. Det har jag aldrig begärt.

Det skulle visat oförstånd och oerfarenhet, om jag föreslagit Riks-dagen att afsätta medel till ett ändamål, som ännu icke finnes eller som icke skulle komma till stånd förr än efter flera år.

I min motion är, såsom synes af ingressen, afsigten den, att alla statens skogsdomäner skulle åtnjuta lika rätt till anslag, då det vore

fråga om utdikningar i och för skogsodling, så att det icke blefve blott Norrbotten och Vesterbotten. Det är tydligt, att om anslaget beviljas för hela riket, skulle det komma staten till godo i högre mån, än som nu sker från Norrbotten. Vegetationen är bättre i södra Sverige, skogens återväxt hastigare.

Om åtgärder för vatten-sjuk markens torrläggning och odling.

(Forts.)

Den åsigt, motionen i öfrigt framhåller, är ej ny här i Sverige, utan är vid ett arbete som jag knappt behöfver erinra om, tillämpad i Vestergötland. Ett återupptagande af ett sådant handlingssätt skulle medföra stora fördelar, ty deraf skulle följa, att mindre jordbrukare kunde tillgodogöra sig jorden dels till skogsbörd, dels till åker och äng, hvilket skulle åstadkomma stort både enskildt och allmänt gagn. Jag skulle kunna tillägga mycket i afseende på den del, som afses anläggandet af kolonier å torrlagda områden, men det skulle föra mig för långt från sjelfva ämnet, som här är närmast i fråga, nemligen skrifvelseförslaget. Mot ett kompakt statsutskott kan jag väl ej vänta framgång för min motion, men saken är dock icke förlorad, ty den uppbäres inom hela riket af en mängd insigtsfulla och erfarna för vårt lands uppodling och förkofran verksamma män.

Jag yrkar bifall till min motion.

Herr Tamm, Hugo: Det är, som den ärade motionären säger, det är en principfråga, och frågan gäller, om kammaren ville vara med om det, som här afses. Det är frostminskningsfonden, som ligger bakom denna skrifvelse. Nyligen har man höjt beloppet af statsbidrag från denna fond. Förut var det en tredjedel i statsbidrag mot två tredjedelar af de intresserade; sedan har man höjt statsandelen till hälften. Nu säga motionärerna, att staten bör ensam bekosta upptagandet af de stora hufvuddikena och underhållet af dessa. Frågan är då: Vill kammaren verkligen gå så långt? Jag tror icke kammaren vill det! Skälet, som anförts, är, att man gifvit hela kostnaden i statsbidrag å skogarne i Norrland. Men jag vill fästa uppmärksamhet på, att det der gälde statens egna skogar. Nu vill man, att staten skall underhålla alla diken på sankta marker öfver hela Sverige. Jag tror nog, att vi komma dit med de tendenser, som nu råda. Men jag anser, att man bör vänta än så länge.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr von Strokirch: Herr Tamm har missförstått mig. Jag framhöll, att alla kronoskogar borde åtnjuta samma rätt som de i Norrland.

Det var ej tal om de enskilda skogarne.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt, samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 4 och 7 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för sjökommunikationer, och

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om löneförbättring för vissa betjente vid statens jernvägar,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 127, utvisande, att nämnda kammare antagit Första Kammarens inbjudning om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension af staten m. m.

Herr talmannen, som återtagit ledningen af förhandlingarna, yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att vid det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 11 i denna månad, måtte anställas val af ledamöter och suppleanter i det särskilda utskott, Riksdagen beslutit tillsätta.

Detta förslag antogs.

Herr Reuterswärd erhöll på begäran ordet och yttrade: Sedan kammaren beslutit att anställa val till elektor för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte suppleanter, tager jag mig friheten hemställa, att, i likhet med hvad sistlidne riksdag egde rum, och då det är hvar kammare tillåtet att utse det antal suppleanter, den anser erforderligt, proposition måtte af herr talmannen framställas på det yrkandet, att antalet suppleanter måtte väljas af denna kammaren till samma antal som sistlidna år, eller tio.

På gjord proposition bifölls herr Reuterswärds yrkande.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till fullmäktige i riksgäldskontoret:

n:o 11, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor, samt

n:o 12, angående utvidgad plan för registret till Riksdagens kamrars protokoll med bihang från och med år 1867.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 13, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag, i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; samt

n:o 14, till fullmäktige i riksbanken, i samma ämne.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4,20 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 8 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 14 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 33—35.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Boström, N. J.*, under tre veckor från och med denna dag, och herr *Ehrenborg* under fjorton dagar från samma dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
